Sakala

ASUTANUD C. R. JAKOBSON A. 1878.

ILMUB NELI KORDA NÄDALAS:
esmaspäeval, kolmapäeval, reedel ja laupäeval,
kusjuures laupäevane leht kannab nime „Sakala Pühapäev" („Pühapäev")

Hinnata kaasanneteks:
„Sakala" tähtraamat, rebitav seinakalender, kokkuköidetav jutulisa, piltidega illustatud nädalaleht „Sõnapilt" ja pooleaasta ning pikemaaja tellijatele põllutööajakiri „Uus Talu", „Põllumees" või „Eesti Talu".

Toimetus ja talitus Viljandis, Lossi tän. 26.
Aadress kirjadele: „Sakala" Viljandis, pk. 32.

Telefonid: toimetus — 31, päätoimetaja J. Lepik — 4-23, talitus — 2-31.
Talitus avatud äripäeviti kella 8—17. Kuulutuste hind: kuulutusküljel — 5 s., 1-sel lhk. — 10 s., tekstis kuulutuskirjaga — 12 s., tekstis tekstikirjaga või eriliste tingimustega palgutamise suhtes 15 s. mm ühel veerul.

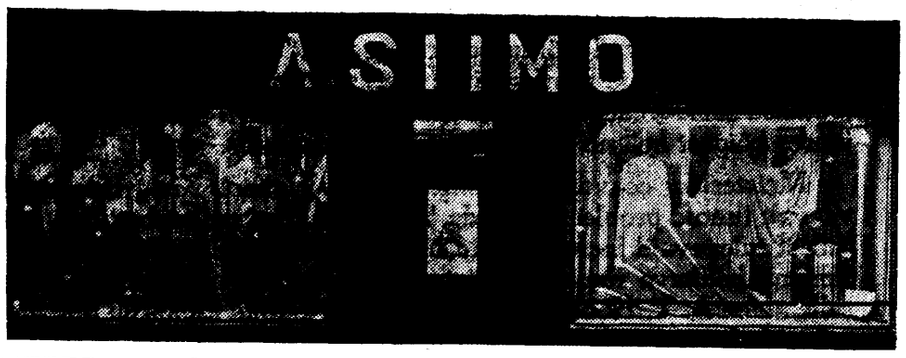
ÜKSIKNUMBER 5 SENTI

„Sakala" tellimise hinnad: a) 4 korda nädalas (pooleaasta ja pikemaaja tellijaile „Põllumees", „Eesti Talu" või „Uus Talu" tasuta kaasas): 1 k. 75 s., 2 k. 1 kr. 50 s., 3 k. 2 kr. 15 s., 6 k. 4 kr. 30 s., 12 k. 8 kr. 50 s. Pooleaasta ja pikema-aja tellijail on võimalik tellida väikese juurdemaksuga iga nädal ilmuvat Põllutöökoja ajakirja „Põllumajandust", „Sakala" koos „Põllumajandusega" maksab 6 k. 5 kr. 90 s., 12 k. 11 kr. 50 s. Need kes juurdemaksuga tellivad „Põllumajandust", saavad ikkagi tasuta kaasa ka „Põllumehe", „Eesti Talu" või „Uus Talu". b) 3 korda nädalas (ilma „Põllumeheta", „Eesti Taluta" ja „Uus Taluta"): 1 k. 65 s., 2 kuud 1 kr. 30 s., 3 k. 1 kr. 75 s., 6 k. 3 kr. 40 s., 12 k. 6 kr. 70 s. Pooleaasta ja pikema-aja tellijaile koos „Põllumajandusega": 6 k. 5 kr., 12 k. 9 kr. 70 s. c) Läti- ja Leedumaale 1 k. 1 kr. 25 s., mujale välismaale 1 k. 1 kr. 50. s. Aadressimuutmine 25 s.

Tarvitamata jäänud käsikirju alal ei hoita. Need saadetakse tagasi juhul, kui vastav postmark on kirjale juure lisatud.

Nr. 68 (89) Reedel, 14. juunil 1940 Tänast lehte 8 lehek.

Eesti valmisriiete- ja riideäri

Viljandis, Lossi tn. 17, telef. 4-43

Saabus Karvariie
Daamidele
suvemantleid—Imbutol ja villaseid mitmels värves
Härradele
suveülikondi, sportkuubi, suvepükse
Moodsad lõiked
Jälgige vaateaknaid

KAUBANDUS-TÖÖSTUS ÜHISPANK
Asutatud 1869. a. Asutatud 1869. a.
Viljandis, Kauba tän. 9, telefon 2-48

Annab laene, võtab raha hoiule ja toimetab kõiki muid pangaoperatsioone

Pariis püütakse hoida tervena

Prantslased võitlevad Pariisi ees ja taga. — Sakslased teatavad prantslaste suurtest kaotustest. — Prantslased lubavad võitlust jatkata ka siis, kui nad lüüakse välja Euroopa mandrilt. — Reynaud' tungiv abipalve Rooseveltile

Pariis, 13. juunil, Reuter: Ametlikult teatatakse, et Pariisi ei saa kaitstama. See tähendab, et prantslased võitlewad Pariisi ees ja Pariisi taga. Selline otsus on loomulik järeldus hiljutisest teadaandest, et Pariis on lahtine linn ning, et Pariisi ei taheta lasta häwida pommitamise tagajärjel.

Berliin, 13. juunil: DNB fronditeade. Waenlase kaotused tankide näol on wiimastes operatsioonides olnud erakordselt suured. Kui juba eile teatati, et ühel õhutõrje-kahurwäeüksusel on õnnestunud seniste operatsioonide kestel häwitada 200 waenlase tanki, siis konstateeritakse täna, et pääle selle on weel ainuüksi kahe läänetiiwa wäeosa juures kõigi maawäe relwaliikide abil üle 200 tanki häwitatud wõi saagiks saadud. Need on nii rasked sõjawarustuse kaotused, mis ei ole enam asendatawad prantslastel weel alles olewate ja töötamiswõimaluste tootmiswahendite abil. Seejuures tuleb rõhutada, et wõitlustes Prantsuse soomusüksustega ei ole saawutatud edu mitte ainult kahurwäerelwadega, waid et ka jalawäe ja pioneerwäe relwad on osutanud suurt ednfust.

Reynaud' läkitus

Pariis, 13. juunil, Reuter: Prantsuse pääminister Reynaud oma läkitnses presidենt Roosweltile ütleb: „Kuus päewa ja kuus ööd Prantsuse diwiisid on wõidelnud ilma ühegi tunni puhkuseta waenlase wastu, kellel on suur ülekaal meeste ja materjali alal. Waenlane on juba jõudnud peagu Pariisi wärawate alla. Prantsusmaa aga wõitleb Pariisi ees ja Pariisi taga ja kindlustab end wajaduse korral ühes oma prowintsis. Ja kui prantslased junnitakse ka säält lahkuma, siis minnakse Põhja-Aafrikasse ning wajaduse korral isegi Prantsuse maaladele Ameerikas. Osa walitsust on juba lahkunud Pariisist. Mina ise lähen kohe frondile, et kõigi järelejäänud jõududega muuta wõitlust weelgi intensiiwsemaks". Edasi Reynaud palus oma läkituses teatada kõigest sellest Ameerika rahwale. Prantslased on otsustanud end ohwerdada konfliktis, mida nad peawad kõigi wabade inimeste eest. Teine diktatuurriik on tunginud Prantsusmaale kallale seljatagant. Algab meresõda. President Roosevelt on suuremeelselt wastanud üleskutsele, mis talle saadeti mitme päewa eest üle okeani. „Täna on minu kohus", jatkab Reynaud, „paluda weelgi suuremat abi. Ma palun president Roosevelti awaldada deklaratsioon, et ühendriigid annawad meile igasugust materjaalset abi, wäljaarwatud ekspeditsiooniwäe saatmine. Ma palun seda teha enne, kui oleks liiga hilja!" Meenutades Roosevelti sõnu 5. okt. 1937, mil president ütles, et 90 prots. maailma elanike wabadust, rahu ja julgeolekut ähwardab ülejäänud 10 protsenti. Reynaud lisas oma läkitusse: „Nüüd on löönud tund sellele 90 protsendile ühinemiseks selle surmaohu wastu, mis neid ähwardab. Mul on usaldus Ameerika rahwa solidaarsusse selles wõitluses elu ja surma pääle, mida liitlased on alustanud mitte ainult enda julgeoleku, waid ka USA demokraatia hääks". Reynaud läkituse kohta kuuldub Pariisist, et see saadeti Rooseveltile esmaspäewal.

Türgi koondab wägesid Bulgaaria piiri lähedale

Rooma, 13. juunil, DNB: „Popole di Roma" ja teised lehed awaldawad äärmiselt ärritusjalikke teateid Türgist ja tema suurberriikidest Türgi hoiaku üle praegusel seisukorras. Teateis öeldakse, et Türgi on 14 päewa jooksul koondanud Türgi Traakiasse, s. o. Bulgaaria piiri lähedale 7 jalawäediwiisi ja 2 ratsawäediwiisi. Lehtede arwates need wägedekoondamised on mõeldud Inglise ja Prantsuse diplomaatiate manöwrite toetamiseks Bulgaarias. Pärast Itaalia sõttaastumist ei näi Türgi weel olewat aru saanud, miks hoida eemale konfliktist, mis juba nii paljudel wäikestel riikidel on läinud maksma suuri ohwreid. Tähtsaid otsuseid olewat oodata täna wõi homme. Läänerriigid olewat lubanud Türgile tema abi tasuks Põhja-Süürias, Aleppo piirkonna ja Iraki piirkonna. Itaalia lehed lisawad, et sellega rikutakse jälle Süüria ja Araabia õigusi.

Türgi valmistub

Ankara, 13. juuni, Reuter: Türgis kutsuti liipude alla mõned aastakäigud ja reserwohwitserid.

Rünnak 120 diwiisiga

Pariis, 13. juunil. Havas: Saksa wägede päämiseks pingutuseks näib olewat haarata Pariisi lääne poolt Evreux' juunast ja ära lõigata ühendust Marne piirkonna ja Maginot' liini wahel. Saksa wägede suurust hinnatakse 120 diwiisile.

Egiptus astub sõtta

Kairo, 13. juunil. ETA. (Reuter). Hästiinformeeritud Egiptuse ringkonnad on arwamisel, et Egiptuse sõttaastumine on waid päewade küsimus.

Hispaania on „mittesõdija"

Madrid, 13. 6. ETA (DNB). Hispaania walitsus on awaldanud järgmise dekreedi: „Wõitluse lewimise tagajärjel Wahemerele, mis on tingitud Itaalia sõttaastumisest Prantsusmaa ja Inglismaa wastu, on Hispaania walitsus otsustanud asuda konfliktis „mittesõjapidamise" seisukohale."

Dekreet, millele on alla kirjutanud kindral Franco ja wälisminister Beigbeder, wõeti kolmapäewa pärastlõunal wastu lühikesel walitsuse istungil.

Briti õhurünnakud Boulognele

London, 13. juunil, Reuter: Briti õhuministeerium teatab: Kolmapäewa kestel Briti lennukid sooritasid edukaid rünnakuid waenlase laewadele Boulogne sadamas. Üks torpeedopaat lasti õhku, kuna pomme nähti plahwatawat ka teistel samasugustel laewadel ning laskemoonawes-paatide wahel. Sõjalisi eesmärke maal pommitati samuti edukalt. Mööda sõit raunakaitsetennukid sooritasid pommirünnakuid waenlase lennuwäljadele Waerneffs Norras. Saawutati tabamusi starditeedele ja lennukitele. Bergeni lähedal pommitati waenlase warustuslaewu.

Abessiinlasi kutsutakse wõitlema õigluse ja wabaduse wõiduks

Rooma, 13. 6. ETA (DNB). Agentuur Stefani teatab Addis Abebast: Asekuningas on impeeriumi rahwastele awaldanud järgmise üleskutse: „Impeeriumi rahwad. Duce teatas oma kõnes Roomas, et Itaalia on kuulutanud sõja Inglismaale ja Prantsusmaale. Itaalia astus sõjawäljale kõigi oma jõududega õiglase ja wabaduse wõiduks ja ühendab oma alati wõidukad relwad oma suure liitlase Saksamaa relwadega.

Itaallased ja pärismaalased. Sulgege read kuulsa sõjalipu ümber ja olge ohwriwalmiduse, truuduse ja andumuse waimus kõikumatult kindlad otsuses — wõidelda ja wõita."

Läti sõjaminister Moskwast tagasi

Riiast, (ETA). Sõjaminister kindral Berkis saabus oma 10-päewaselt külaskäigult Moskwasse tagasi Riiga. Wakkalis olid ministrit wastu wõtmas wälisminister Munters, sõjawägede staabiülem kindral Rozensteins ja rida teisi kõrgemaid ohwitsere.

Riia, 13. juunil: Läti sõjaminister Berkis andis ajakirjanikele seletusi oma külaskäigu üle Nõukogude Liitu. Minister märkis: „Minu sõit toimus Nõukogude Liidu walitsuse kutsel, et tutwuda N. Liidu sõjawäega, tööstustega ja teiste eluawaldustega. Moskwas ma olin kaitsekomissar marssal Timoshinko külalisteks. Mind wõttis wastu ka rahwakomissaride nõukogu esimees Molotow ja pääle selle mul oli wõimalus astuda isiklikult kontakti ka teiste N. Liidu sõjawäe juhtiwate isikutega. Mulle awaldasid tugewat muljet külaskäigud mitmetesse wäeosadesse, sõjawäeakadeemiasse ja relwatööstuse ettewõtetesse. Igal pool ma wõisin tähele panna kiiret elutempot ja agarat tööd.

110 lennukit USA-st

New-York, 13. juunil, Havas: „New-York Herald Tribune" teatel Washingtonist on 110 „Nordrop" pommilennukit seatud walmis kiireks edastoimetamiseks liitlastele.

Kuhu läheb nüüd Rumeenia õli

Rooma, 13. 6. ETA. (DNB). Snured Inglise ja Prantsuse õliühingud on teinud kohe pärast Itaalia sõttaastumist oma esindustele Rumeenias telegraafi teel teatawaks, et nad lõpetakse kuni uue korraldusteni õli laadimise laewadele. Kuna wiimasel ajal transporteeriti pool kogu Rumeenia õlitoodangut Inglise, Prantsuse ja Rumeenia õlitanklaewadega Wahemere kaudu Inglise ja Prantsuse sadamaisse, siis on läänerriigid nüüd ära lõigatud Rumeenia õli juurdewoost.

Selle tagajärjel on nüüd oodata Rumeenia õli suuremat wäljawedu Saksamaale ja Itaaliasse.

Saksa pääletungi edu

8 päewaga edasi tungitud 100 kilomeetrit

Berliin, 13. 6. ETA. DNB-le teatatakse sõjawäeliselt poolt, et Saksa wägede parem tiib Alam-Somme'ist kuni Alam-Seine'ini on Saksa uue pääletungi esimesel kahekal päewal wõitnud juurde maad üle 100 kilomeetri. Edasiliikumine on aga ka kõikjal mujal frondil toonud kaasa tunduwat maa-ala wõitu. Saksa uue pääletungi esimese nädala tulemused Põhja-Prantsusmaal wõib kokku wõtta järgnewalt: 1) Saawutati suurejooneline läbimurd, mis wiis Prantsuse wäeosade killustamisele ja sissepiiramisele, wähemalt aga Prantsuse senise frondi tagasipaiskamisele kanali ja Champagne'i wahel. 2) Taanduwa Prantsuse frondi taga on nüüd Prantsuse päälinn otseselt ähwardatud ja Pariisist igasse külge hargnew liikluswõrk linna põhja- ja idaosas täielikult ära lõigatud. Mõlemad Pariisi ja Põhja-Prantsusmaa warustamiseks tingimata wajalikud kanalisadamad Le Havre ja Cherbourg seisawad Saksa õhujõudude pidewate pommirünnakute all. Nende sadamate kaid ja muud seadeldised on juba saanud raskesti kannatada. 3) Itaalia sõttaastumisega Prantsusmaa ja Inglismaa wastu on Prantsusmaa sunnitud nüüd pidama oma maal kahefrondi-sõda. Pääle selle on raskesti ohustatud inimjõudude ja materjali järelewedu Prantsusmaa Põhja-Aafrika asumaist Wahemere kaudu. Ka Inglismaa on Wahemerel saanud juba esimese löögi Itaalia õhujõudude tugewate ja edukate rünnakute näol Briti laewastiku-toetuspunktile Maltale. 4) Inglismaa on pöördunud Prantsusmaa poole üle kanali paljude ilusate sõnadega. Praktiliselt Inglise toetusest pole aga prantslased seni weel midagi tunnud. Saksa õhujõud on ka praeguste operatsioonide kestel rünnatud mitu korda edukalt Briti lennusadamaid.

Itaalia ründab Dzibutit

London, 13. juunil. ETA. (Havas). Briti ringhäälingu teatel kinnitatakse Londoni hästiinformeeritud ringkonnist, et Itaalia olewat alustanud rünnakut Dshibuti ranniku wastu. Lisatakse, et Itaalia püüdwat sääl saawutada kiiret edu. Teisalt poolt Briti ringhääling teatab, et Itaalia aurik „Celina" (6000 tonni), mis arwati end nuputanud olewat, on praegu Algecirase sadamas, kus ta on kinni wõetud ja konfiskeeritud.

Haifa, 13. juunil. ETA. (Havas). Wahemere igaosas on kinni wõetud Itaalia aurik „Felce" (5639 tonni), mis on toimetatud Haifa sadamasse. Laewa meeskond on interneeritud.

London, 13. juunil. ETA. (Havas). Briti ringhääling teatas, et liitlaste lennukid on rünnanud Põhja-Itaalias tähtsaid sõjalisi eesmärke. Ühtlasi sama ringhääling teatas, et liitlased on ostnud USA-st 18 häwitajat.

New-York, 13. juunil. ETA. (Reuter). Roomast siia saabunud teate järele on Milanost pommitatud lennukite poolt eile hommikul kella 2.05—3.40-ni.

Suured pingutused Prantsusmaal

Madriid, 13. juunil. (ETA). (DNB). Lehtede teate järele Prantsuse piirilt olewat Prantsusmaal nüüd lippude alla kutsutud kõik reserwwäelaste aastakäigud, kaasa arwatud ka endised wõitlejad Maailmasõjast.

Pommid Adenile

Aden, 13. juunil, Reuter: Kolmapäewa õhtul ja täna hommikul itaallased sooritasid õhurünnakuid Adenile. Nad pildusid alla pomme, kuid ei tekitanud mingit materjaalset kahju. Rünnaku ajal, mis toimus täna koidikul, tulistati üks waenlase lennuk alla. 5 araablast on saanud surma ja 6 haawata. Elanikkond püsis rahulikuna.

Paisatakse lahingusse uusi wägesid

Pariis, 13. juunil. ETA. (Havas). Kolmapäewa õhtul awaldatud Prantsuse sõjateadaanne: Lahing jatkub endise ägedusega kogu frondil. Meresr kuni Oise'ini waenlane on suurendanud oma pingutusi Seine'i jõe sektoris, Roueni ja Bernoni wahel, et suurendada ja tugewdada sillapääd, mida tal õnnestus luua Seine'i jõest lõuna pool.

Ewreux' ja Pacy' suunas püüab waenlane edasi tungida, kuid temale panewad ägedalt wastu meie wäed. Teiselt poolt waenlane on saatnud wälja luureüksused Caudebec'i suunas.

Oise'a sektoris waenlane on astunud kontakti meie wägedega Persan-Beaumont' piirkonnas. Oise'i ja Onreq'i wahel waenlase eelwäed on alustanud ägedaid rünnakuid Crepy ja Betz'i piirkonnas.

Marne'i jõel Chateau-Thierry piirkonnas on põhjast tulnud waenlase wägedel õnnestunud wiia oma wäeosi üle jõe lõuna poole.

Reimsi piirkonnas waenlane on paisanud lahingusse uusi tanke ja motoriseeritud wägesid. Lahingusse on astunud üks täielik mehhaniseeritud korpus, kuhu kuulub kolm kuni neli soomusdiwiisi ja kaks kuni kolm motoriseeritud diwiisi.

Selliste rünnaku tagajärjel on meie wäed jalg-jalalt tagasi tõmbunud pärast ägedat wõitlust ja wastawalt käsule Reimsi mägede suunas.

Reimsist kirde poolt saabunud teadete järele on waenlane saanud sääl wäga raskete kaotuste osaliseks meie mehhaniseeritud üksuste ja pommilennukite wasturünnaku tagajärjel.

Päewa kestel mõningad meie luureeskadrillid astusid lahingusse kuni wiis korda. Aisne'i ja Oise'i wahel waenlane ei ole teostanud uusi rünnakuid.

Talud tulelõõmas

Eile keskpäewal puhkes Järwamaal Ambla wallas Hinno talus suur tulekahju, mis häwitas kõik talu hooned ja tungis edasi ka naabruses asuwasse Tõnu tallu, kus häwitas samuti kõik hooned pääle ühe küüni. Tuli sai alguse Hinno talu korstnast wäljalennanud sädemeist. Tuulise ilmaga lewis tuli kiiresti üle õlgkatusega elumaja, millega ühise katuse all asus ka rehi. Säält kandus tuli landale ning mõne minuti pärast naabertalu samasugustele hoonetele. Waewu suudeti tule lewimist ära hoida teise naabertalu hoonetele. Kustutustöödel oli üle 200 inimese. Hinno talu omanik Meinhard Aasmaa hindab oma kahju 4500 kr. ja Tõnu talu omanik Joh. Waaderpall oma kahju 3000 kroonile. Mõlemas talus häwis tules ka suurem osa loomadest.

Noored ristteel

Igal aastal mai lõpul ja juuni alul saadawad meie mitmesuguseb koolid ellu tuhandeid noori lõpetajaid, kelleſt igaüks, kes wõtab elu tõſiſelt, ſeiſab küſimuſe ees: kuhu nüüd? Nooreb ſeiſawad oma elu tähtſaima riſtteel, kus otſuſe langetamiſeſt ühe wõi teiſe teeharu kaſuks oleneb terwe elukäik, ja kuna mitte ainult teeharuſid ei ole palju, waid weel rohkem on arwamuſi, mis kõnelewad tulewaste tegewusalade kaſuks wõi kahjuks, ſiis on elukogenematul noorel, kellel ei ole mingiſugune huwiala weel eriti eſile kerkinud, tõesti raske orienteeruda ſelles probleemide rägaſtikus. Kuid orienteeruma peab, kuna üksi tõſiſelt mõtlew noor ei taha kaſutult raiſata oma jõudeaega.

Üheks ſegaſeks teguriks niiſugustel noorte otſinguajajärkudel on wanad kiwinenud eelarwamuſed, mis õieti küll on wanema generatſiooni pärand, kuid milleſt meie nooreb peaksid ſaama lahti! Üks niiſugusteſt eelarwamusteſt ſeiſab ſelles, et on hakatud kas teadlikult wõi alateadlikult liigitama tööd: kehaliſeks wõi waimſeks ning wastawalt ſellele: madalama wõi kõrgemajärguliſemaks, halwemaks wõi paremaks.

Noor, astudes ellu, on oma maailmawaatelt idealiſtlik, mis on ka päris loomulik. Kui nüüd noorte ſilmade ette kerkib nende wanade eelarwamuſte mõjul kujutus ſelleſt tööalade wäärliigituſeſt, ſiis wäga paljud nooreb waliwad oma tulewiku tegewusalaks ſelle n. n. kõrgemajärguliſe, resp. waimſe tööala, ſeſt mis noor oleks ſee, kes ei taha elus edaſi jõuda, kes ei taha olla teiſeſt parem, jõuda paremale poſtitſioonile.

Nüüd kiputakſe maſſiliſelt keſkkoolidesſe, gümnaſiumidesſe ja teiſteſſe üldhariduſlikeſſe koolidesſe, kuna need on waimſel alal töötajate ſepikodadeks. Kuid weel rohkem on nimetatudeſt noori, kellel ei ole kas majanduſlikul wõi mõnel muul põhjuſel olnud wõimalik astuda niiſugusteſſe koolidesſe, kannatanud alawäärtuſe tunde all, et nende tiiwad on ſeotud ja et nad peawad elus eppima kehwema oſaga.

Olles lõpetanud ſuurte majanduſlike ja waimliſte pingutuſtega niiſuguſe keſkhariduſliku kooli, aſtutakſe ſuurte lootuſtega ellu, kuna keſkhariduſlik kool on teinud noore mõtlemiswõimelt weelgi tugewamaks ja iſeſeiſwamaks ning puokinud talle tublisti külge härrasmeheliku waimu. Kuid wäga palju niiſugusteſt nooreſt pettub, ſeſt elu ei ſuuda neile pakkuda ſeda, mida nad wõibolla alul on lootnud. Keſkharidusega inimeſi on ülikülluſes ja wõimatu on kõikide nende jaoks leida wastawat kohta. Kui ſiiski leitakſe mõni koht, ſiis on ſee paljudel juhtumitel wäikeſepalgaline praktikandikoht. Kui aga ſamal ajal mõni algkoolilõpetanuſt kooliwend, kes nende keſkhariduſe taotlemiſeks kulutatud aaſtate keſtel on omandanud mingi konkreetſe tööoskuſe, elab, riietub ja toitub paremini, ſiis waadatakſe wäga kahtlewalt ringi ja küſitakſe, kas ei ole kõike aluſtatud walesti. Kuid mida teha? Arwatakſe, et ei ſobi ju ſiirduda enam mõnele lihtſamale, kuigi tahtwamale tööalale, kuna ſeda peab ümbruskond läbikukkumiſeks ja wiſtiſti on niiſugune eelarwamus kaswanud ka nooreſſe eneſeſſe.

Mida peakſid nooreb ſiin ſiis tegema, wõi õigemini: mida peaks tegema ümbrus- ja ühiskond kui noorte kaswatuſe ja tulewiku eeſt waſtutuſt kandja? Seda küſimuſt on püütud lahendada küll keſkhariduſlike koolide arwu wähendamispüüete ning kutſehariduſliku üldſuuna propageerimiſe abil wõi mõnel muul wiiſil, kuid ſellega ei ole meie tahanud eesmärki, kuna rahwa haridusliku taſeme tõuſew tendents ei ole pahe, waid kahtlemata hüwe.

Mitte ſüſteemis ei ole wiga, waid mentaliteedis — mõtlemiswiiſis. Hariduſe- ja elukutſe mõiſted tuleksid teineteiſeſt lahutada. Haridus on waimuwalgus, mis teeb meid elus enamnägijaks, loob meis kindla mõtlemisſüſteemi, annab meile mõneſuguſeid oskuſi ning tekitab meis kindlama eneſetunde ja endawäljendamis-wõime. Elukutſe on aga ſee, milleſt meie elatume. Kui need mõiſted aga elus wäga ſagedaſti langewad kokku, ſiis ei tohi meie ſellejuures arwata, et ſee peabki nii olema ja et teiſtwiiſi olles oleks ſee ebaloomulik.

Iga noor toimigu nii, nagu ta tunneb. On tal waimliſi huwiſid, jatkaku edaſiõppimiſt, kuid ärgu ſellesſe edaſiõppimiſe wõimalusſe paigutagu ka elukutſe waliku küſimuſt. Meie gümnaſiſtideſt wõiwad tulla arſtid, adwokaadid, paſtorid, teadlaſed, ſõjawäelaſed, ametnikud, õpetajad jne., kuid nendeſt wõiwad faaba ka talupidajad, meiſtrid, oskus- ja põllutöölised jne. Neid kõike on tarwis, need kõik on igaüks omaette heli meie ühiskondlikul klaweril. Kellel wõimeid ja õnne, jõuab elus kaugemale, kuid keda karm elukogemus ſunnib leppima wähema oſaga, ei tohi ennaſt ſellepäraſt lugeda lõbikukkunuks. Kui aga ümbruskonnas on niiſugune arwamus, ſiis läheme ſelleſt ülewalt mööda: iga eelarwamus kaob, kui ſeda ei peeta enam nii tähtſaks, et ſellega üldſe tegeleda.

Loomulikult niiſuguſe elu praktiline mentaliteedi ſüwenemine nii nooreſſe kui ka wanadeſſe on aja küſimus ja ta peab raſket wõitluſt pidama wõltsromantikaga, mis meie wanema generatſiooni nooruspäewil oli reaalne, kuid mis kuidagi enam ei ſobi praeguſeſſe ajaſtuſſe. Meie riikliku iſeſeiſwumiſe eelajaſtul oli keſkharidus haruldus ja iga noor, kes ſelle omas, oli ümbritſetud oreooliga, mis töſtſid ta kõrgemale maſſiſt, tegid ta n. n. härrasmeheks! Riiklikn iſeſeiſwuſe ſaawutades tungiti maſſiliſelt nende kõrgete ideaalide poole. Tagajärg: haritlaſte üleproduktſioon, nende töötus, pettumine, ja lõpuks meie haridusſüſteemi arwuſtamine. Otſiti wiga wäljaſtpoolt, mis aga tegelikult peitus meis eneſes: olime unuſtanud oma mõtlemiswiiſi panna kaaſa liikuma ajanõuetega, unuſtanud aſendada wõltsromantikat praktiliſe realismiga.

AnRo.

Puhkus pärast vaenlase kindlustuspunkri vallutamist.

Türgi katkestas kaubandussuhted Itaaliaga

Londoniſt teatab Havas: Türgi walitſus olewat katkeſtanud kaubanduſlikud ſuhted Itaaliaga.

Ankaraſt teatab Reuter: Arwataksе, et Türgi otſus tema ſeiſukoha asjus Itaalia föttaaſtumiſe tagajärjel ſaab teatawaks lähemal ajal.

Ankaraſt teatab Reuter: Türgi föjaliſed ettewalmiſtuſed on jõudnud lõpule ja maa paiſtab ſtrateegiliſelt ſeiſukohalt olewat ſuurepäraſes olukorras. Aaſia poolt on Türgi piirid garanteeritud Iraani, Iraki ja Afganiſtaniga 1937. a. ſõlmitud mittekallaletungi-paktiga. Läänes on piiride kaitſe wiidud, tänu Maailmaſõja kogemuſtele, täiuſeni. Türgi päälinn, mida üheſt küljeſt piirawad 500 km ulatuſes kaljuſed kiltmaad, kuulub kindlamate hulka maailmas. Türgi jalawägi on hästi warustatud föjamaterjaliga, mida wiimaſel ajal ſaadi mitmeſt Euroopa riigiſt. Türgi õhutõrje on tõhus ja õhujõud tugewad, wõrreldes maa ſuurusega.

„Washingtoni“ peatas eksikombel Saksa allveelaev

Berliinist, (DNB). Üks Atlandil operееriw Saksa allweelaew kohtas 11. juunil üht põhja poole ſõitwat aurikut. Saksa allweelaewa komandör pidas aurikut üheks juba warem priiſtõiguſe reeglite kohaſelt kinnipeetud Kreeka aurikuks, kes ei täitnud temale antud korralduſi ja püüdis põgeneda. Komandör nõudis auriku peatumiſt. Seejärele toimus ſelgitus plinkſignaalide abil, mille kestel allweelaewa komandörile ſelgus, et pole tegemiſt Kreeka aurikuga, waid ühendriikide auriku „Waſhingtoniga“.

Allweelaewa komandör lubas ſiis päraſt tawaliſt terwituſte wahetamiſt aurikul jätkata teekonda. Ühendriikide wälisministeeriumis Waſhingtonis teatatakſe ſelle kohta, et mainitud auriku ſõiduſt Jirimaale olid informeeritud ſõdiwate riikide waliſused. Saksa waliſuſele oli ühendriikide Berliini ſuurſaatkonna poolt teatatud ainult ſelle auriku ſõiduſt Bordeaux'ſe, Liſſaboni ja tagaſi. Et mainitud aurik ſõidab ka Jirimaale, ſellеſt teatati Saksa waliſuſele alles 11. juuni p. l., ſ. o. päraſt wahejuhtumit.

Lõppes postivedu Inglismaale, Prantsusmaale, Belgiasse ja Ameerikasse

Erakorduſete olude tõttu on täielikult katkeſtatud poſtiwedu Inglismaale, Prantſusmaale, Belgiaſſe ja Ameerikaſſe, kuna nendeſſe maadeſſe adreſſeeritud ſaadetiſte edaſitaaſtmiſeks praegu puuduwad igaſuguſed wõimaluſed. Hollandiſſe adreſſeeritud lihtkirjad ja lihtpoſtkaardid ſaadetakſe jälle edaſi — üle Saksamaa.

P. Männik Harju maavanemaks

Wabariigi preſidendi käſkkirjaga 12. juunist ſ. a. määratakſe Harju maawanemaks Paul M ä n n i k, arwates 20. juunist ſ. a.

„Orzel“ hukkunud

Londoniſt, (Reuter). Poola merejõudude ſtaap on awaldanud Briti admiraliteedi kaudu järgmiſe ametliku teadaande: Poola merejõudude ſtaap Londonis peab kahetſuſega teatama, et kuna allweelaew „Orzel“ on hilinenud tunduwalt tagaſiſaabumiſega patrullſõidult, ſiis tuleb pidada teda kadunuks. Päraſt Poolaſt põgenemiſt allweelaew „Orzel“ andis end Briti admiraliteedi käſutuſſe. „Orzel“ on põhja laſknud Saksa transportlaewa „Rio de Janeiro“, ühe Saksa häwitaja ja kolm Saksa warustuslaewa.

„Orzel“ teatawasti oli ſama allweelaew, mis ſai kuulſaks Tallinna ſadamaſt põgenemiſega.

Suur võitlus

ida ja lääne vahel rullub lahti lugeja silmi ees meie lehes juba lähemal ajal ilmuma hakkavas kuulsa inglise kirjaniku **A. T. Hobarti** sügavasti haaravas romaanis

TERVENDAVATE KÄTE MAJA

Romaani pääkangelaseks on uljas ja vapper valge arst, kes terve oma eluea peab lakkamatut võitlust haiguste ja taudide vastu ülerahvastatud ja sotsiaalselt viletsas seisukorras asuvas Hiinas. See on kangelaslik võitlus, kuid võitlus ilma poseerimata. Koos romaani pääkangelasega siirdutakse Hiina salapärasesse ja sageli mõistetamatusse maailma. Inimlikult arusaadava reljeefsusega on joonistatud osavais suletõmbeis „taevapoegade“ taotlused ja otsisklused, nende elu kannatus ja armastus, milliste taustal toimuvad pöörettekitavad võitlused kristluse, buddhismi, taotsismi, esivanemate kultuse ja Konfuutsiuse tõekspidamiste vahel. Lõpuks jõutakse siiski üllatavalt lihtsa kuid hingehaarava sünteesini, kusjuures kõigest heliseb vastu kõikevõitev armastus.

Meisterliku osavusega käsitleb A. T. Hobart Kaug-Ida seni vaevalt tuntud probleeme nende hulgas ka oopiumikaubandust ja sellest tulenevaid loendamatuid ühiskondlikke hädasid ja pahesid. Ilmuma hakkava romaani väärtust aitab eriliselt rõhutada see, et selle autor A. T. Hobart on kauemat aega elanud Hiinas ja tunneb põhjalikult säälset maad, rahvast ja elu. „Tervendavate käte maja“ („Yang ja Yin“) kallal on autor töötanud kolm aastat. Juba ennemalt on A. T. Hobarti sulest ilmunud kaks menukat ja tunnustatud hiinaromaani.

Itaalia esimesed aktsioonid

Lasti õhku Ventigmilia sild ja pilluti pomme Maltale. — Liitlased pommitasid tugevasti Abessiiniat ja Liibüa sadamat. — Pomme ka Torinole ja Genovale. — Lõuna-Aafrika sõjalennukid energiliselt tegevuses

Egiptus katkestab suhted Itaaliaga

Itaalia teatab, et kõik ettewalmiſtuſed ſõjaliſe tegewuſe alguſeks on nüüd tehtud. Ühe tähtſama julgeoleku ſammuna lasti õhku Wentimiglia ſild, mis aſetſeb 8 km Itaalia-Prantſuſe piirist Itaalias, Roya jõeſuudmes. Roomas korraldati juba õhualarm, kuid pommitamiſt ei olnud. Küll aga liitlaſte lennukid käiſid pomme pildumas Põhja-Itaalia kohal; inglaſed teatawad, et nende raſkepommilennukid on pommitanud edukalt föjaliſi eesmärke Torinos ja Genowas, kuſjuures üks raſkepommilennuk pole pöördunud tagaſi oma baaſi.

Egiptuſeſt ſtartinud Briti lennukid pommitaſid edukalt Dobruki ſadamat Liibüas, ſaawutades tähtſaid tuleſmuſi. Muu hulgas kahjuſtati pommidega hulka laewu, nende hulgas üks föjalaew ja kaks allweelaewa. Õhurünnakul Maſſauale (Itaalia Ida-Aafrikas) Briti lennukid häwitaſid ühe õlilao.

Lõuna-Aafrika õhujõudude raſked pommilennukid on tugewaſti ja edukalt pommitanud Banda Küngaſt ja teiſi föjaliſelt tähtſaid punkte Abeſſiinias Keenia piiri lähedal. Üksi lennuk wigaſtada ei ſaanud. Muide füttis pommideſt põlema üks angaar ja põles ära kõigi ſeeſolewate lennukite ning transportwahenditega. Itaalia lennukite tegewus on piirdunud pommitamisretketega Malta ſaarele.

Hawaſi teatel on ſenini liitlaſte poolt kinni wõetud 40 Itaalia laewa.

Kuna Briti lennukid on tunginud Itaalia õhuruumi Egiptuſe baaſideſt, ſiis Rooma poolt olewat Egiptuſele tehtud tõſine hoiatus. Sellele waſtukaaluks teatatakſe Egiptuſe ametlikeſt ringkonniſt, et Egiptuſe waliſus kahtlemata katkeſtab diplomaatilikud ſuhted Itaaliaga. Egiptuſe ſaadikuteköda juba kiitis hääks pääminiſtri Ali Maher paſha deklaratſiooni ſuhete katkeſtamiſe kohta Itaaliaga. ühtlaſi käiwad läbirääkimiſed Kairo kuulutamiſe kohta lahtiſeks linnaks.

Pommitati Genfi

Berniſt, (Reuter). Helwetſia kindralſtaap teatab: Kolmapäewa warahommikul on rikutud mitu korda meie territooriumi puutumatuſt Lemani (Genfi) järwe piirkonnas, kus wõõrad lennukid on pildunud ka pomme. Seni on kindlaks tehtud, et üks pomm on alla pillutud ühe kooli lähedale Lauſanne'i juures, kuna hulk teiſi pomme on alla pillutud Daillens'i ja Traigny piirkonnas. Wiis pommi on alla pillutud Genfi, kus üks ſõdur ja üks naine on ſaanud ſurma, kuna 15 iſikut on toimetatud haiglaſſe. Praegu on käimas juurdluſ pommide päritolu ſelgitamiſeks.

Lennuvägi Maailmasõjas ja praeguses sõjas

Rahwasteliidu ſtatiſtilises aaſtaraamatus 1931. aaſtaſt leiduwad järgmiſed arwud: Prantsusmaa omas 1930. aaſtal 2800 sõjalennukit, Inglismaa 2400, aga Saksamaa ainult 600 lennukit ja needki polnud lahingulennukid, vaid ainult reisijate- ja poſtilennukid.

Edasi: ſamal aaſtal omas Prantsusmaa 2200 üliraſket ſuurtükki ja 3200 tanki. Inglismaa omas ligi poole nimetatud arwust, aga Saksamaa — mitte ühtegi üliraſket ſuurtükki, ega ühtegi tanki!

Järgneva kümne aasta jooksul ajalugu kuſtutas need arwud ja kirjutas uued. Sõjalennukite, tankide ja üliraſkete ſuurtükkide arwu poolest ületas Saksamaa kaugelt Prantsuſe- ja Inglismaa. Ajad muutuwad ning ühes ſellega ka ajaloolised dekoratſioonid. Viimaſtel aaſtatel arenewad ja wahelduwad ſündmused otſe päädpööritawa kiirusega. Käesolew aasta wõib lugeda wõrdſeks terwe ſajandiga minewikus ja üks päew toob rohkem ſündmuſi, kui kümme aaſtat „wanal hääl ajal.“

Radikaalſelt on muutunud ka sõjapidamisviiſid. 1914—18. mängis lennuwägi wäga tagaſihoidlikku kõrwalosa, — nüüd on ta aga päämine wäeliik, mis oma wõimſusega ja löögijõuga ſurub ſageli tahaplaanile raſke ſuurtükiwäe ja ujuwad kindlused. Õige küll: juba Maailmaſõja lõpppäewil ennuſtati ſellele relwale ſuurt tulewikku, kuid waewalt, et keegi ſuutis aimata, et ſee uus relw ſuudab nii lühikeſe arenemiſea jooksul muutuda nii wõimſaks ja otſuſtawaks teguriks kaaſaja lahinguwäljal. Peaaegu kõik sõjawäelised autoriteedid kinnitaſid, et tulewikuſõjas omandab ſuure tähtſuſe keemiline relw. Ennuſtati kõikwõimalike mürkgaaſide tarwitamiſt, pommide täitmiſt piſikutega, mis peawad waſtaſe ridades eſile kutſuma nakkuſhaiguſi ja weel palju teiſi puht keemiliſi wõitluſwahendeid. Õhuwõitluſele omiſtaſid need aſjatundjad aga hoopis wähe tähelepanu, arwates, et õhurelw oma arenemiſega ei ſuuda tõuſta lähemate aaſtate jooksul wajalikule kõrgueſele. Kuid nagu ſeda juhtub wahel ka parimate autoriteetidega, eksiſid need härrad ſeekord kaunis põhjalikult. Keemiliſeſt sõjaſt pole praegu midagi kuulda — ühelgi rindel pole weel ſeni tarwituſele wõetud piſikutega täidetud mürſke ega kohutawaid mürkgaaſe, mida nii ohtralt tarwitati Maailmaſõja päewil. Siis oldi weendunud, et tulewik on nende päralt. Ilmus ohtraſti gaaſiaſjandуſt käſitlewat kirjandуſt; arwutati, kui palju gaaſi on tarwis, et mürgiſtada õhku Londoni, Pariiſi, Berliini kohal ja jooniſtati kohutawaid pilte linnade häwitamiſeſt mürſkainete abil.

Lennukitel pidi ſel juhul täita olema tähtis, kuid ſeejuures ikkagi ainult teeniſtuſlik ülesanne — lennukid pidid wedama pomme, täidetud piſikute ja ſurmatoowate gaaſidega kondenſeeritud olekus.

Inimeſed lugeſid aſjatundjate arwamuſi ja ennuſtuſi ja wäriſeſid hirmuſt, mõeldes keemiliſe sõja koledуſtele. Nüüd aga ſelgub, et praeguſes sõjas pole keemiline relw wähimatki osa etendanud. Sõda on keſtnud juba üheksa kuud, ſellеſt wiimaſed kaks nädalat on mööduwad metſikute lahingute tähe all, kuid ſeni pole weel kuulda olnud, et kumbki sõdiwatеſt pooltеſt oleks tarwituſele wõtnud mürkgaaſe või koguni mõnda kohutawat tõbe tekitawaid piſikuid. Arwatawaſti ſeepärаſt, et keemiline relw on nagu kahe teraga mõõk, mürkgaaſideſt wõiwad häwitatud ſaada mitte üksnes mõlema sõdija riigi armeed, waid ka kogu territooriumil wõidakſe häwitada kõik elus olewuſed. Praeguſaja keemiateaduſe juures oleksid keemiaſõja tagajärjed liiga kohutawad.

Aga kui ennuſtuſed keemiaſõja kohta ei läinud täide, ſiis ſedaenam ületas lennuwägi kõik ootuſed.

Meie jälgime praegu kõik hinge kinni pidades lennuwäe wälkkiireid ſurma ja purуſtuſt toowaid rünnakuid, mis haaraſad pea poole Euroopat. Tuhanded teraſeſt röövlinnud tormawad waenlaſe territooriumi kohal edaſi-tagaſi, otſides ſaaki, kellele laſtakſe kaela kohutaw tulemöll. Palawliku kiirusega walmiſtatakſe uuſi lennukeid ja mõnedes riikides on lennutööſtus wiidud ſarnaſe taſemeni, et iga kuu walmib paartuhat maſinat. Ühes oma wiimaſteſt kõnedeſt tähendas preſident Rooſewelt, et warſti omawad Ühendriigid õhulaewaſtiku, mille koosſeisus 50.000 lennukit, aga mõne aaſta päraſt tõſtetakſe ſee arw 200.000 maſina pääle.

Ühesõnaga: rahwaſte tulewik ei ole ei maa pääl ega ka wee pääl, waid õhus. See on nüüdiſaja lipukiri.

Missugune aga oli olukord weerand ſajandit tagaſi Maailmaſõjas?

Pöörame mõned leheküljed tagaſi.

Maailmaſõja alates omas Saksamaa ümmarguſelt 350 sõjalennukit mitmesugusest liigiſt ja 10 õhulaewa. Prantsusmaa, Inglismaa, Itaalia, Belgia ja Wenemaa käsutaſid aga hoopis wähemate õhujõududega ning zeppelini-tüübiliſi õhulaewu polnud neil üldſe. Selleaegſed kindralſtaabid andſid lennuwäele enam kui tagaſihoidlikku ülesannet. — pääasjaliſelt luuretegewus. Ainult üksikutel erandjuhtudel anti lennuwäele pommituſülesandeid waſtaſe poſitſioonidele ja tagalaſſe — mitte niipalju mingiſuguſte materjaalſete kahjude tekitamiſeks kui juſt waenlaſe elanikkonna hirmutamiſeks.

Juſt moraalſe efekti ſaawutamiſeks korraldaſid inglaſed 25. detſembril 1914 õhurünnaku Cuxhaweni linnale Põhja-Saksamaal. Sellеſt operatſioonist wõttis osa 12 lennukit, „Wright“ ja „Nieuport“ tüüpi biplaanid. Nende lennukite mootorid eviſid 80—150 hobujõudu ning olid ſuutelised arendama kiirust 200 kuni 300 kilomeetrit tunnis. Lennukid keerleſid natuke aega ranniku kohal, wiſates alla 30 kerget pommi, mitte raſkemaid, kui 25 kilogrammi ja lendaſid ſiis koju, kandmata mingeid kaotuſi. Õhukaitſe ſuurtükiwäeſt oli tookord wäga ähmane ettekujutus, aga lennukid olid ſedawõrd aeglaſe tõſuga, et kui ſaksa lennukid jõudſid Cuxhaweni kohale, olid inglaſed juba ammu kodus.

Kättemaksuks korraldaſid kolm ſaksa zeppelini ööl waſtu 20. jaanuari 1915 pommirünnaku Yarmouthi kohale. (Yarmouth asub Briti lääneranniku, Amſterdamiga ühel joonel.) Sel ajal wõiſid weel zeppelinid omale lubada niiſugуſt ekſkurſiooni waſtaſe territooriumi kohale: nad ei kartnud ſaada õhukaitſe ſuurtükiwäele tänuwäärſeks märklauaks! Yarmouth kannatas kaunis tugewaſti ſelle pommitamiſe läbi. Eriti palju kahju tekitati laewatehaſtele.

Pääle ſeda tekkis õhuſõja alal pikem ſeiſak. Iſegi Marne'i ja Champagne'i lahingutеſt ei wõtnud õhujõud üldſe osa, kui mitte ſelle hulka arwata kahte ſakſlaſte lendu Pariiſi kohale 1914. a. ſügiſel, kuſjuures mingit kahju ei tekitatud.

Alles aprillis 1915 wahetaſid mõlemad waſtaſed waſtaſtiku n. ö. wiſiite õhu kaudu: 3. ja 10. aprilli wahel teoſtas prantſuſe ja inglиſe eſkadrill laialatuſliku pommitуſretke Freiburgi, Karlsruhe, Stuttgart'i j. t. linnade kohale, aga 14—15 zeppelini teoſtaſid kättemaksuks pommitуſretke Inglismaa kohale, kuſjuures pilluti alla mitte wähem kui 3000 kg pomme. Sellеſt ajaſt pääle kogu 1915. a. kewade ja ſuwe jooksul zeppelinid aina pommitaſid Londoni ja tema ümbruſt.

Sama aaſta ſügiſel toimuſid eſmakordſelt Maailmaſõja jooksul õhulahingud, eriti Argonnides, aga ka joonel Reims—Chamon—Epernay. Neiſt lahingutеſt wõtſid mõlemalt poolt osa kuni poolteiſtſada lahinguükſuſt. Sellel ajal oli ſee hämmaſtamapanewalt ſuur arw. Prantſlaſed ja inglaſed laſid käiku ligi 90 ühemootorilиſt aeroplani, — „Fokkeri“ ja „Albatroſi“ tüübiſt, warуſtatud kuulipildujatega ja wõimelиſed ſaawutama kiirуſt kuni 300 kilomeetrit tunnis. Sakſlaſed panid neile waſtu 60 „Junkers“-tüübiliſt aeroplani — paremini relwaſtatud, kuid aeglaſemad. Liitlaſte õhujõud tulid pea kõigiſt lahingutеſt wälja wõitjatena: nad laſkſid alla 30 lennukit, kaotades iſe ainult 17.

Siis hakkaſid ſakſlaſed palawliku kiirуſega ehitama lennukeid ja juba juuliſ 1916 oli ülekaal õhus nende poolel. Sakſlaſed ehitaſid pääaſjalikult raſkeid lennukeid „Dornier“ tüübiſt, aga ka „Junkerſi“ tüübiliſi 4 mootoriga 1800—2400 hobujõuga, omades mitu kuulipildujat ja iſegi kergeid ſuurtükke.

Ööl waſtu 2. oktoobrit ſooritaſ ſakſlaſte eſkadrill, koosſeiſus 12 „Dornier“ ja 6 „Junkers“ lennukit laiaulatuſliku pommitуſretke Inglиſe lääneranniku kohale, kuſjuures eriti raſkete purуſtuſte oſaliſeks ſaid Yarmouth ja Brighton ning mõned wäikeſemad ſadamalinnad. Peaaegu kõik ſaksa lennukid pöördуſid tervelt oma baaſideſſe tagaſi. Selle eeſt tabaſ aga äärmine ebaõnn zeppelinide rünnakut ſamale rannikule, mis wõeti ette ööl waſtu 28. novembrit. 6 õhulaewaſt laſti 3 alla oſalt merekahurite poolt, oſa aga hukkuſ wõitluſes inglaſte häwitajatega.

Kaks kuud hiljem, 31. jaanuaril 1917, neli zeppelini ſooritaſid uueſti retke Inglismaa kohale, pommitades nimelt tähtſaid tööſtuſlikke aſulaid — Liwerpooli, Birmingham'i ja Manchester'it. Sellel retkel hukkuſ üks ſuurimaid ſaksa õhulaewu — ligi weerand kilomeetrit pikk ja mahuga 35.000 kuupmeetrit.

Kogu 1916. aaſta jooksul arendaſ ſaksa lennuwägi wäga elawat tegewuſt. Järjeſt ſooritati õhurünnakuid Londoni ja teiſte Inglismaa linnade kohale, kuſjuures eriti ſageli pommitati ſadamalinnu ſaare lääneranniku. Samuti rünnati korduwalt paljuſid Prantſuſe linnu. Inglaſed ja prantſlaſed ſaatſid ärewaid pilke taewa poole, kuſt ähwardaſ järjeſt ſuurenew hädaoht. Selle hädaohu ſurwel hakati intenſiiwſelt arendama õhukaitſe ſuurtükiwäge — kogu Prantſuſe ja Inglиſe rannik kattuſ tihedalt õhukaitſe toruga. Pääle ſelle loodi erilиſed häwituſlennukite ſalgad, kes nii päewal kui ööl wahetpidamata ſooritaſid patrulllendуſid, et waenlaſt õigeaegſelt awaſtada ja tagaſi tõrjuda.

Tervelt pool aaſtat, novembrиſt 1916, kuni märtſini 1917 ſakſlaſed loobuſid õhurünnakuteſt, ſuurendades ſamal ajal hoolega oma õhujõuduſid. Zeppeline nad ei ehitanud, — eranditult ainult aeroplane. 1917. aaſta kewadel nad omaſid tolle aja kohta päris ſoliidſe õhulaewaſtiku: üle 500 maſina — peaaegu ſama palju, kui inglaſed, prantſlaſed ja itaallaſed kokku. Samuti omaſid nad ſelleks ajaks rohkearwulиſe lendurite kaadri. Mõned neiſt, Richthofen, Immelmann, Boellke, omandaſid ülemaailmlиſe kuulſuſe oma kangelaſtegudega.

Märtſikuuſt 1917 kuni Ühendriikide ſõttaaſtumiſeni tegid ſakſlaſed ſagedaiſ rünnaklendуſid waſtaſe territooriumi kohale. Nad kandſid ſääljuures ſuuri kaotuſi, kuid tekitaſid ſelle eeſt waenlaſele määratuid kahjuſid. Ameerika ſõtta aſtudes muutuſ olukord järſult. Siis oli ülekaal õhus liitlaſte pool ja Saksa lennukid olid ſunnitud alla wanduma.

Nüüd on Saksa õhujõud jälle algatuſe oma kätte wõtnud. Saksamaa omab terweid õhuarmaadaſid, mis on ſuurepäraſelt warуſtatud ning näiwad olewat wõitmatud. Tõſi küll, liitlaſtel on ſamuti rohkeſti lennukeid, kuid ſenise tegewuſe järele otſuſtades on ülekaal ſakſlaſte käes.

Keegi ei ſaa ennuſtada ſelle enneolematu, hiiglaſliku õhuwõituſe lõpptulemuſi. Sellega wõrreldes on Maailmaſõjaaegſed aeroplanide ja zeppelinide rünnakud lapſemäng. Need olid ſõjaõhuaſjanduſe eſimeſed ſammud. Sellеſt ajaſt pääle on ſõjaõhuaſjandus muutunud jõuks, millеſt oleneb Euroopa, wõib olla aga ka terwe maailma ſaatus.

Tervitusi vabariigi presidendile Konstantin Pätsile

Wabariigi president K. Pätsi nimele on tulnud terwe rida terwitusi telegraafi kui ka kirjateel.

Nii kirjutatakse Tõrwast: „Palume wastu wõtta meie südamlikumad terwitused ning meie siiras tänutunne, fest tänu Teie suurele riigitarkusele ja ettenägelikkusele, on meil ka tänawu wõimalik rõõmus ja rahus weeta oma traditsioonilist suwipäewa.“

Jõhwamaja awatalitusest osawõtjad terwitawad wabariigi presidenti kui Jõu walla aukodanikku, kelle tõhusal wetusel on walminud meie kodumaa kaunimaid rahwamaju ja soowiwad presidendile senist päiwatööd ja edu Eesti rahwa elu juhtimisel ja hääolu eest hoolitsemisel.

Wõhmast on lähetatud read: „Piilswere, Pältsamaa ja Suure-Jaani konwentide maanoored oma suwelaagrist osawõtu puhul Kabalast, õnnitlewad Teid kui meie riigi ettenägelikku juhti ja suurt noorteõpra ning soowiwad Teile terwist ja jõudu meie kalli kodumaa käekäigu juhtimisel.“

Omast unest kaunist kodust Pirital terwitab wabariigi presidenti sihtasutis „Riigikantselei Ametnikkude Puhkekodu“ pere.

Edasi terwitawad wabariigi presidenti Tartumaa 4. laulupeost osawõtjad — tuhandeb lauljad, mängijad ja laulupeolised.

Wene rahwusest Narwa elanikud wene kultuuripäewa puhul, Tallinna wene erakanbanduskooli 2. lend, Tallinna Saksa maiskhingu erakorraline pääkosolek ja Eesti wabatahtliku tuletõrjeliidu pääkosolek Rakweres.

Vabariigi president K. Päts

sõitis kolmapäewal päraft lõunat Orule.

Võitlused Pariisi ukse ees

Üks sakslaste rindejoon oli 12. juunil loodest 20 klm. ja kirdest 48 klm. Pariisist. — Rouen, Reims, Compiegne ja Villers-Cotterets langesid sakslaste kätte. — Üle 100 Saksa diviisi ründamas

Saksa sõjateated 13. juunist teatawad uuest edust. Nimelt on päraft Weygand'i liini läbimurdmist sakslaste edasiliikumine olnud eriti edukas, mille tagajärjel on rida tähtsaid punkte langenud Saksa wägede kätte. Nii on langenud Rouen, kuna allpool Pariisi on sakslased mitmes kohas läinud üle Seine'i. Loode pool Pariisi olid Saksa wäed jõudnud 20 kilomeetri kauguseni Pariisist. Marne ääres on sakslased laial rindel jõudnud wälja jõeni. Compiegne, kus 1918. aastal õkiteeriti sakslastele waherahu tingimused, on nüüd nende käes. Samuti langes Willers-Cottrets ning Reims.

Sakslaste teadetel on prantslased kannud raskeid kaotusi nii inimohwrite, kui ka sõjamaterjali näol. Saksa õhuwägi on teinud rünnakuid endise ägedusega, pildudes mun hulgas jällegi hulga pomme Le Havre'i. Sääljuures on nputatud 7 waenlase transportlaewa.

St. Valery juures on sakslastele kapituleerunud suurem rühmitus Prantsuse sõdureid, arwult umbes 20.000 meest. Wangide hulgas on olnud ka üks Prantsuse korpusekindral, 4 Prantsuse ja 1. Inglise diwiisiülem. Pariisist kirde pool on Saksa wäed juba lähenenud Pariisile 48 kilomeetrini.

Prantsuse sõjateated teatawad samal ajal, et lahing jatkub endise ägedusega. Seisukord olewat kogu rindel suurema muutuseta. Sakslased olid oma päälõõgi suunanud Reimsile. Sakslased on rakendanud tegewusse enam kui 100 diwiisi, taotledes nii kiire otsuse saawutamist. Samuti on rakendatud kõik motoriseeritud üksused, lahinguwäljadelt on leitud isegi õppetanke. Prantslased kinnitawad weel, et waatamata edasitungile ei ole sakslastel õnnestunud läbi tungida nende kaitsest. Oise'i piirkonnas Prantsuse ülemjuhatus on otsustanud wäed tõmmata tagasi Pariisi ette. Prantsuse Marne wäed on taganenud Chateaux — Thierry — Meaux liinile.

Otsus Roomas tehti iseseisvalt

Saksa rahvas tervitab Itaalia sõttaastumist vaimustusega

Stefani diplomaatilise toimetaja kirjutab: Saksa ajakirjandus tunnustab tõelikku wabadust, millega on tehtud Itaalia otsus sõttaastumiseks. See wastab tõelukult ka ajaloolisele tõele. Saksamaa ei ole kunagi palunud ega püüdnud mõjutada Itaalia waheleastumist sõtta ja Itaalia omalt poolt, austades alati Saksa walitsusega sõlmitud pakti ja kokkuleppeid, walis ise täiesti wabalt sõtta waheleastumise päewa. See päew teatati liitlasriigile weel enne lahingu algust Prantsusmaal.

Teiselt poolt sõjalised sündmused läänes ei awaldanud mingit mõju sõjalistele ettewalmistustele, mida Inglismaa ja Prantsusmaa on teinud Itaalia wastu. Briti merejõude Wahemeres on isegi suurendatud. Samuti tuleb arwata, et ka Prantsuse mobilisatsioon on olnud wõimas.

Prantsusmaa on paigutanud liinile 55 emamaa diwiisi, 35 diwiisi Põhja-Aafrikast, kaheksa motoriseeritud diwiisi, seitse Alpi küttide diwiisi, wiis kergesti mehhaniseeritud diwiisi, neli ratsawäe diwisjoni, kolm kuni neli soomusdiwiisi ja 20 kindluste brigaadi. Kõik see kõneleb Prantsuse pidewast wastupanust. Kui Saksa wäed tungiwad edasi, siis nende edasitung on seotud raske wõitluga, mis omab aga wäga suure tähtsuse, kirjutab Stefani diplomaatilise toimetaja.

Berliinist teatab DNB: „Deutsche-Diplomatisch-Politische Korrespondenz“ käsitleb Itaalia sõttaastumist suurima ajaloolise ulatusega sündmusena. Saksa rahwas terwitab waimustatult fašistliku Itaalia täiesti wabalt tehtud otsust — sundida ka oma elurunnis ühised waenlased otsustawasse lahingusse. Prantsusmaa ja Inglismaa seisawad täna kibeda tõe ees, mille eest nad seni ikka uskusid kõrwale põigelda wõiwat. Nad mõtlesid Itaaliat niikaua lohutada lubadustega kriitilistel ajajärkudel, kuni mingi uus selgus ja lahendus jõuab ette nende lubaduste teostamisest. Et wõimetuks jääda, pidi Itaalia alatiseks jääma rahwaks ilma ruumita.

2000 tõulooma N. Liitu

Praegu on käimas läbirääkimised Rõukopude Liidu esindajatega tõukarja müümiseks Eestist N. Liitu. Ka seekord N. Liidu esindajad soowiwad osta päämiselt puhast friisi ja punast tõukarja. Kokkuleppe saawutamisel algaks loomade müük augustis. On kawatsus müüa umbes 2000 weist.

A. Tuldava välisministeeriumi poliitilise osakonna direktoriks

Wabariigi Presidendi käskkirjaga 12. juunist s. a. nimetati wälisministeeriumi alal, arwates 5. juunist 1940, protokolliülem Artur Tuldawa poliitilise osakonna direktoriks.

Filmitsensuuri maks kahekordseks

Kokkuleppel majandusministriga andis siseminister määruse, mis hakkab kehtima „Riigi Teatajas“ awaldamisega. Uue määruse järgi tõuseb filmitsensuuri eest wõetaw maks kahekordseks wõrreldes senisega.

Tuli Valga südalinnas

Walgas, Wabaduse tän. 22 hakkas põlema Hirsch Rauchmannile kuuluw 3-kordne elumaja. Tulele sundeti siiski piiri panna. Kuna tulekolle asetses südalinnas, oleks õnnetus wõinud wõtta suure ulatuse.

Tuli oli alguse saanud sahwrisse wiidud kustutamata sütest.

Majandusülemat küüditati kotis

Sillamäel asuwa Eestimaa Õlikonsortsiumi majandusülem Mihhail Sedelnikow oli sattunud mõningates süsimustes wastollu wabriku töölistega. Ühel ilusal päewal kutsuti Sedelnikow telefoniteel wabriku õuele laoruumi ette. Majandusülem läks pahaaimamata wälja. Laoruumi ette kogunenud töölised seletasid enne ilusasti Sedelnikowile, et nad ei tee talle midagi häda, waid toimetawad ainult wabriku wäravа taha. Kohe sellejärele asusid töölised mehe kallale ja toppisid ta wasturabelemisest hoolimata nõgisesse kotti ja kärutasid siis selles suure kära saatel wäravа taha.

Ulila naised

Autobuses on juba palju rahwast, kuid weel rohkem kohwreid, korwe ja igasuguseid pakke. Tagumisel pingil oleks weel ruumi, kuid sellele on asetatud tohutusuur plekist surnupärg. Mis teha, inimesed ei soorita ju ainult lõbusõite. Hetk enne sõiduki liikumahakkamist asub pärja juurde kõrgekaswuline naine ebamäärases wanaduses. Üle utse hüüab talle habetunud mehenäss wene keeles:

— Kas töit on korras, madam?

Naine ütleb, et töit on korras, wõtab sisse mugawama asendi ning asub westlema kahe noore tüdrukuga. Ta selgitab, et on Ulilast ja et selle pärja wiib puusepa naisele. Muidugi ei tea ma, kas wärske leşk on ametilt puusepp wõi on ta nimi Puusepp. Kuid jutust selgub wähemalt niipalju, et see on sama mehenäss, kes äsja ukse wahelt sisse waatas ja pärjawiijat kõnetas.

— Tal olewat juba uus prunt walmis olnud enne wana naise surma, ütleb üks tüdrukuist uudishimuliselt.

— Seda ma ei tea, wastab wanem naine, kuid midagi imelikku selles ei olekski. Siiski ta on juba wana mees.

— Kas mehe wanadus ka midagi loeb, — arwab teine ja weelgi noorem tüdruk asjatundlikult: — Wana mees hoiab noort naist palju paremini kui ükski noor mees. Mina . . .

Westlejad lepiwad selles kokku, et wana mees on noore naise wastu tähelepanelikum kui noor mees ja sellepärast ei maksa naisewõtja mehe suhtes wanaduse küsimuses suuremat numbrit teha. Kuidas on aga lugu siis, kui mees on noor ja naine wana, ka selles asjas ei ole suuri mõtetelahkuminekuid. Üks tüdruk räägib, et tema nooruke wend abiellunud endast hulga wanema naisega ja õnnelikumat abielu ei oskawat keegi tahtagi. Teine teab jutustada samasuguseid näiteid terwe hulga, millest tulewat järeldada, et abieluõnneks olewat just siis palju rohkem eeldusi, kui naine on mehest wanem. Surnupärjaga naine lõpetab westluse omapoolse kinnitusega:

— Wanem naine on igatahes targem ja oskab meest paremini waos hoida.

See naiste seltskond lahkub autobusest Ulila lähedal. Autobus jäi kohe nagu poole tühjemaks. Ja ometi olid nad päris ehtsad naised. Nad ütlesid seda awalikult wälja, mida wist kõik naised mõtlewad.

Max Minimaks.

Märkmeid matkalt

Tartu autobusejaamas

Tartu maaliinide autobustejaamas maksab kõva kord — kedagi ei lasta enne perroonile, kui pole lunastatud sõidupiletit. Ja perroon ise, see kujutab endast ühe wana ja pehkinud maja ahtakest hoowi Narwa tänawal. Selle poollagunenud maja kahes wäikses toakeses asetseb jaama kontor — esimene on sõitjaile ooteruumiks ja teine piletite müümiseks Wõretatud leti taga istub kassas inimene ja müüb sõidupileteid kõikidele liinidele. Nii et on täiesti üldkõik, kas soowid sõita Wiljandisse wõi Räpinasse, sõidupileti saad ikkagi ainult autobusejaama kontorist. Lihtne ja mugaw, eks ole?!

Aga ebamugawaks muutub olemine sõitjale siis, kui ta õhtupoolikul ruttab autobustejaama kohwer käes. Tund wõi pool enne autobussi wäljasõitu koguneb ooteruum rahwast puupüsti täis, kusjuures piletisaba ulatab sageli mitmes keerus ka weel wälja tänawale. Ega siis pole muud midagi teha, kui istuta end saba päramisse otsa ja oota kannatlikult, mil jõuad üksteist sihile, s. t. kassani. Kuid selles asutises on saba eriliselt aeglase toimega, ega taha kuidagi kassa suunas edasi liikuda. Ühel õhtupoolikul, kuid olin waid üks lüli selleşt looklewast ja peagu paigalseiswast sabast, tegin wäga lihtsa ja wäheütleiwa awastuse: sabast on ka wõimalik mööda minna. Öieti tegid selle awastuse kaks Räpina naist, kes seisid otse minu ees. Waadake, ütlesid naised, mis kasu on siin üldse sabasseismisest, kui pileteid antakse kogu aja wäljaspool järjekorda. Samal silmapilgul ulatati kassast pilet jällegi ühele näitsikule kõrwalt. Ja samas oli tunglemas weel mitu nõpsisninaga tütarlast wõiduröömsa näoilmega. Kuid kanged Räpina naised hakkasid nõudma õigust ja korda. Nad ütlesid, et kui teisiti ei saa, siis kutsuwad kohale politsei. See ähwardus mõjus wähemalt niipalju, et suur härra wõre taga wõttis sõna:

— Korda pidage teie ise, mul ei ole siin muud teha kui müün ainult pileteid.

Räpina naine andis mulle küünarnukiga ribide wahele ja nõudis:

— Sa seisad ka ammu sabas ja oled päälegi mees, põruta ometi üks kõwa mehe sõna.

— Jah, olen küll mees, ütlesin, — kuid kahjuks mitte autojuht. Selle rahwa wastu mina ei saa.

Mul tekkisid kahjurlikud mõtted. Sest mis kasu wõib olla seesugusest piletimüügi korraldusest, kui see tekitab asjata tüli ja pahandusi. Miks ei wõida pileteid müüa otse autobustel, nagu see sünnib igal pool mujal. Nendele tegelastele aga, kes omal ajal otse nahast wälja ronisid, et Wiljandi autobustejaama selle praeguselt asukohalt üle wiia kusagile teisele, soowitaksin kunagi aega leida ja tutwuda lähemalt Tartu maaliinide autobusejaama ja selle korrastusega. Ma mõtlen, et päraft seesugust ekskursiooni peaksid nad Wiljandi autobustejaama kindlasti üheks parimaks selleşarnaseks asutiseks.

Umberkorraldused N. Liidu ja Leedu

mahel läinud aastal sõlmitud abistamise pakti

Kaunasest teatab DNB: Päraft Moskwast tagasijõudmist pääminister Merkis esines aruandega riigipresidendile. Seejärele walitsus tuli kokku nõupidamisele.

Poliitilistes ringides arwatakse, et Moskwas peetud läbirääkimistel käsitleti päämiselt abistamispakti sõjalisi leppeid. Erilist tähelepanu pühendati arwatawasti korra loomisele, kuidas wältida wahejuhtumeid, mis wiimasel ajal on registreeritud N. Liidu poolt. Umberkorraldus teostatakse lisaprotokolli teel 10. oktoobril 1939. a. abistamise paktile.

Prof. A. Vedro juhatab maanoorte kokkutulekul laulu- ja muusika ühisettekandeid

Tallinnas augusti algul asetleidwatel 2. üleriigilistel maanoorte suwipäewade pidustustel tulewad maanoorte ühendatud segakooride poolt ettekandmisele rida koorilaule. Ühendatud segakoride juhatamise on lahkesti oma pääle wõtnud meie tuntud muusikamees prof. A. Wedro.

Maanoorte suwipidustustele tulewad wälja kõik maanoorte ringide orkestrid, nii puhkpillide kui ka keelpillide orkestrid. Neid koguneb pidustustele üle maa wõrdlemisi suur arw. Neile selgitawad weel teatwe rida akkordeoni mehi. Prof. A. Wedrol on kindel kawatsus moodustada neist omapärast ja huwitawat orkestrit, mis efinekts laulutwäljakul kawatsetawal suuremal rahwapeol üldtuntud ettekannetega, pääasjalikult aga tantsuks.

Üleriigilistele maanoorte suwipäewadele tuuakse wälja ka rahwapillimehi üle maa. Seni saabunud ülesandmiste järgi tootwad maanoorteringid rahwapillimehi õige rohkel arwul kaasa, nii et neid suwipäewade pidustustele tuleb kokku kaugelt rohkem kui ühelgi teisel senisel rahwapillimeeste kogunemisel. Rahwapillimeestest moodustatakse rahwatantsude ajaks ühine orkester prof. A. Wedro juhatusel ja mõni rahwatants pidustustel kantakse kindlasti ette selle aimlaadse ja omapärase orkestri saatel.

Maanoorteringid värwimiskursusi korraldama

Wiljandi maawalitsuse kodukaunistamise nõuandja poolt saadeti hiljuti kõigile Wiljandimaa maanoorteringidele ringkiri, milles selgitati lähemalt wärwimiskursuste korraldamise küsimusi. Ringkirjas leidsid erilisemat käsitlemist just need wärwimiskursused, mida maanoorteringid kawatsewad korraldada maanteede ääres. Kui maanoorteringidel õnnestub maantee ääres asuwate hoonete juures wärwimiskursusi korraldades hankida wähemalt 15 kursuslast, siis antakse maanoorteringile 25—100 kilo tasuta wärwimulda. Wärwimiskursused tulewad korraldada kas juuni-, juuli- wõi augustikuus. Wärwimiskursuste korraldamisest tuleb teatada kohe. Ka palutakse maanoorteringe ülewaate saamiseks teatada ka eitawast otsusest.

Juba 30. juunil korraldab wärwimiskursuse Ursna maanoortering Wiljandi walla Windla talus. Wärwimiskursusi sõidab kohapääle juhatama kodukaunistamise nõuandja R. Pauker.

KODUTA RAHVAS. Sakslased wangistasid Antwerpenis rea juute, kes omal ajal saksa režiimi eest põgenesid Wiina, säält Prahasse, edasi Warssawi ja säält Antwerpeni. Siin jäid nad nüüd ikkagi saslaste kätte, kuna ainult osal õnnestus edasi põgeneda Pariisi ja Londoni. Pildil sakslaste poolt wangistatud juudid pildistatult wangirivis.

93.500 raadioabonenti

Wabariigi presidendi otsusega 12. juunist s. a. kinnitati riigi ringhäälingu 1939. a. aruanne ja 1939. a. puhaskasu jaotus. Raadioabonente oli 1. mail s. a. 93.514, kelledest asub linnades 48.649 (52%) ja maal 44.865 (48%). Iga 1000 elaniku kohta on raadiowastuwõtte omanikke seega 83,2.

Briti saatkonna tänu Eesti meremeestele

Briti saatkond Tallinnas awaldas wälisministeeriumile Briti walitsuse südawamat tänu Eesti aurulaewa „Uranuse“ kapteni, juhtkonna ja meeskonna poolt näidatud abi eest mootorlaewa „King Egberti“ meeskonna päästmisel 12. detsembril 1939. a., mil tähendatud laew hukkus miini läbi.

Karksis tuleb waimulik laulupäew

Pühapäewal 16. juunil toilub Karksis E. E. L. K. Karksi koguduse korraldusel 1. waimulik laulupäew. Laulupäewa üldjuhtideks on Udo Topman ja Walter Peerna. Laulupäew algab kell 3 p. l. awamänguga kirikutornist, mille järele ühendatud segakoorid kannawad ette J. Hiobi „Kirka üles.“

Awasõna ütleb nõukogu esimees N. Lukats, mille järele on kawas ühislaule ja waimulik kõne õpetaja H. Untilt. Järgneb ühendatud kooridelt neli waimulikku laulu, mille järele kõne peab Riigiwolikogu esimees O. Puhk. Kõnele järgneb ettelaandeid ühendatud pasuna- ja laulukoroidelt. Lõppsõna õpetaja J. Arakult.

Waimuliku laulupäewa puhuks oodatakse Karksisse rohkesti külalisi, nii kaugemalt kui ka ümbruskonnast.

Läti rööpad ei kanna Eesti rongi

Lätimaal, Eesti piiri lähedal juhtus liiklusõnnetus Eesti segarongiga. Lähenedes Kirbeli jaamale hakkasid rööpad rongi all laiali wajuma, mille tagajärjel kõik 7 rongi koosseisu kuuluwat wagunit jookid raudteetammile. Wagunid said kergesti wigastada. Inimestest said käest muljuda Läti kodanik William Junkpad.

Läti ringhääling teeb Viljandist reportaaži

Läti ringhäälingu reportaazhimeeskond on otsustanud teha Eestis pikema reportaazhimatka, mis kestab ümmarguselt kaks ja pool nädalat. Selle matka teewad kaasa ka meie ringhäälingu reportaazhimeheb, et ka ise teha reportaazhe. Läti külalisi huwitawad päämiselt meie loodus, maasrikud, ajaloolised paigad, põllumajanduslikud ettewõtted, sisemaised tõösused, kalurite elu, suwituselu jne.

Wiljandisse saabub Läti ringhäälingu reportaazhimeeskond 27. juunil. Raadioreportaazhi tehakse nii Wiljandist kui ka Wiljandi ümbruskonnast. Pääle selle külastatakse Eiju piimandusinstituuti, Wõhma eksporttapamaja, Naiwesti hõberebasekaswandust, Lõhawere linnust, Suure-Jaani ja Põltsamaa linnu, Kolga-Jaani aleuikku ja teisi koh.i Wiljandimaal.

Halliste apteek kolis

Möödunud nädala lõpul kolis Halliste apteek oma senisest asukohast Kulla alewikust Halliste Ristile. Nimetatud apteek kuulus enne Werner Zwiebelbergile ja wiimase Saksamaale asumisega läks apteek üle Tallinna protwiisorile Kaerale.

— Te ei ole seda teinud. Kui siin üldse keegi süüdi on, siis ülimaised võimud, mis juhivad meie kõikide saatust. Saatus on teilt võtnud naise, kes oli peagu laps ja kelle eest pidite hoolitsema nagu lapse eest. Kuid ta on ka teile midagi annud, ärge unustage seda!

— On Harriet siin?

— Jah.

— Palun, sooviksin Harrietiga rääkida.

Jäin veel paariks päevaks Bou-Saadasse. Minu missioon oli lõpetatud ja võisin edasi reisida. Kuude pärast, kui olin ammu jälle tagasi kodumaal, sain Harrietilt kirja.

— Roland Mertens on jälle terveks saanud, kirjutas ta mulle. — Ta on samasugune nagu oli vanasti. Oleme üksteist leidnud ja täname teid, armas doktor. Ma ootan ikka veel, kuid tean, et mul ei ole enam tarvis kaua oodata.

Ma ei saa talle anda Mary noorust, kuid mul on talle anda midagi muud, mida isegi Harriet Durhamil ei olnud, emalikku, mõistvat armastust.

Loodan, et kord olen tema naine, kelle juurest leiab rahu. Ja minagi omakorda leiaksin rahu tema juurest.

Jääme majja Bou-Saadas. Nüüd olete teiegi võinud veenduda, et Bou-Saada kannab õigusega nime — Õnne-oaas.

Lõpp.

Siis tuli õnnetu sõit läbi kanali ja katastroof Devoni kaljurannikul. Merekohus on mind õigeks mõistnud. Kanal on kardetav uduurgas. Sukeldusime sellesse uttu ja ei teadnud varsti enam, kus olime. Laskin ennast tekile kanda, kuid just sellel päeval märatses haigus kõige hullemini, nagu tahaks tõendada, kui võimetu on inimene.

Pääle udu tuli meil võidelda raske murdlainetusega.

Usun, et olin teadwuse kaotanud, kuni ma kajutis uuesti meelemärkusele tulin ja arwan, et tajusin ränka tõuget, kui laew wastu kaljurahnu jooksis, rohkem alateadlikult.

Mary tuli minu juure. Ta kandis, nagu tihti, raskeid meresaapaid ja õliriietust.

— Saame varsti jälle wabaks, ütles ta ja pani käe mu laubale.

Lebasin nagu kinni naelutatult.

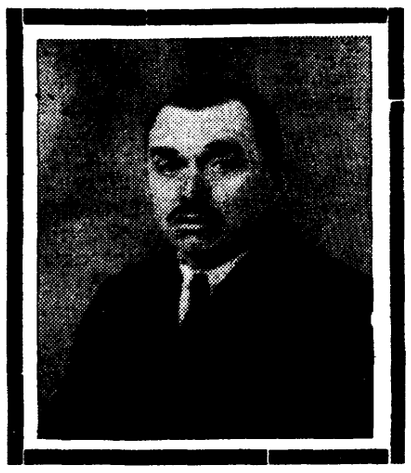
— Aita mind woodist wälja!

— Otsekohe, kuid ma pean inimesi appi tooma.

Ta wiipas mulle weel kord ja see oli wiimane kord, näha weel oma naist elus. Kõik, mida tean, on mulle pärast jutustatud. Ta on läinud üle teki laewa ninna, Wang käekõrwal. Siis on tulnud tormihoog, mis ujutas laewa üle, tõstis selle kõrgemale ja ajas päris wastu kaljut, nii et ei saanud enam mõelda päästmisele.

Juhan Luts †

Kelknädalal kell 16 suri ootamatult 64 eluaastas Juhan Luts.

Mitte ükfinda töösturina, waid ka seltskonnategelasena Juhan Luts oli silmapaistwaid ja populaarsemaid isikuid Wiljandis. Wäsimatu töömees weel furmapäewa hommikulgi ruttas oma töö juurde elurõõmsana ja energilisena. Töö juures tabas teda kramp. Kuna kedagi lähedal abistamas ei olnud, Juhan Luts püüdis end ise aidata; liigne pingutus ofutus aga ülejõukäiwaks. Kui ta haigena toimetati koju Oru tänawale, siis kaks juurekutsutud arsti tunnistasid olukorra wäga raskets. Kell 16 ninus Juhan Luts waikselt magama ja selleft kujunes tema surmauni.

Kadunu asetati kirstu eile õhtul leinamajas. Muldasängitamine on laupäewal kell 5 õhtul Maakoguduse kalmistul. Kadunut jäid lähemateft omakseft leinama abikaasa, lapsed perekondadega, wend perekonnaga, rohkesti teift omakseid ja palju sõpru ning tuttawaid.

*

Juhan Luts sündis taluniku pojana Wiljandi wallas Potre talus 6. juunil 1876. aastal. Õppingute järele kihelkonnakoolis ja linnakoolis peatus noor, energiline mees weel mõni aeg isatalus, siirdus aga siis Wenemaale otsima laiemaid tegutsemistwõimalusi. Wenemaal õppis ta aianduft mitmes suuremas wastawas ettewõttes. Kodutallu naasides asutas ta siin seemnekaswatuse ja Wiljandis seemnekaupluse, mida pidas paarkümmend aastat.

Juhan Lutsu tegewus oli aga wäga mitmekesine ja ulatuslik. Ärimehena kauples ta metsaga ja maaga ja ehitas kiwiteid. Ta ostis mitu mõisat ja jagas need ära, millise tegutwiisi tõttu sattus wastuollu parunitega.

Wiimastel aastakümnetel tegutses Juhan Luts töösturina, kus talle eriti wiimastel aastatel wäärika abilisena kaasa lõi poeg.

Märkimiswäärne on weel ka see, et Lutsude perekonnas samal päewal, mil warises manalasse Juhan Luts, juhtus saatuse tahtel weel teine kurb leinasündmus. Nimelt suri ööl wastu keskmädalat Soomes Juhan Lutsu minia isa Fridolf Et 69 eluaastas.

In memoriam

Wana kaardiwägi, kes ei ole elus alla wandunud raskemailegi katsumistele ning löökidele, wariseb kord ikkagi aja ees. Teinekord öeldakse, et need, kes tulewad wana kaardiwäe jälgedesse, mõtlewad sageli teifiti, kui nende teerajajad, et nende twaated ja elufuhtumused on erinewad eelkäijate omift.

Kui mälestada Juhan Lutsu, siis on tema üks neist wana kaardiwäe kindralitest, kes mitte ükfinda ei tunnud oma suurt elu-lahinguwälja ja arwukaid töökaaslasi, waid kes elas ihu ja hingega kaasa ka järgneiwa generatfiooni rõõmudele ja muredele, nende tunglustele ja impulsfidele. Juhan Luts ei istunud kunagi koos noortega lauda mitte ükfinda auwäärse patroonina, waid ka lõbusa ning huwitawa seltsimehena, kellel kunagi ei tulnud puudus huwitawateft juttudeft ning terawmeelsusteft. Ja kui noorte organisatfioonidel oli waheft waja ainelift toetust, siis Juhan Luts olj üks neist wähesteft wanadeft kaardiwäelasteft, kes kunagi ei öelnud ära oma abift.

Juhan Lutsu leinawad wäga paljud ringkonnad, sõbrad ja tuttawad. Nende sõprade ja tuttawate hulk on kindlasti suurem, kuid seda wõib hinnata pääliskaudse pilguga. Seft kadunu ei olnud mitte ise wäsimatu ja wisa töömees, waid tema weel suuremaks wäärtuseks oli ostus organiseerida ja anda tööd. Aastakümneid on Juhan Luts oma ettewõtetes wõimaldanud tööd tuhandatele ja tuhandatele isikuile.

Aga walusasti on surm puudutanud ka kadunu noorte sõprade südameid. Külmad talwised tuuled käisid üle Potre aia, kuhu wisa töömees kord istutas wiljakandwaid puid; käisid tuisud üle ka kaunift aiaft tema praeguses kodus ja õied puudel, mida kord istutas kadunu käsi, ei puhke enam iialgi. Koos oma õitega kadus nüüd igawesefs ka Juhan Luts ise. Aga üksi tuul ega tuisk ei saa olla sedawõrd karm ja häwitaw, et suudaks kunagi kustutada neid kauneid mälestusi kadunuft, mis kogunenud aastatega tema nooremate sõprade südamesse ja hinge. A. S.

Vaikse alguse ja käreda lõpuga linnavolikogu

Arutati ehituskruntide müümisi, maksutamise vastulauseid, autojuhtide palveid ja teisi jooksvaid küsimusi. Tõsteti üles haigla kirurgi vabastamise küsimus

Mis mõttes on Viljandi haigla kuulus?

Eile õhtul peeti järjekorralift Wiljandi linnawolikogu koosolekut, mille päewakorraz oli uute ehituskuntide müügi otjustamine, Wiljandis asetsewate awalikkude matmispaikade matjunormide uuestiotjustamine, kinnistwaramaksu asjus esitatud wastulausete arutamine, J. Midri j. t. palwe Wiljandi linna juhatwes-jõuwankrite määtuse muutmisets, M. Schüti palwe tema kinnistwara asjus, autajude määramine kauaaegsetele linnaametnikele ning läbirääkimised. Koosolek algas traditsioonilise weerandtunnise hilinemisega, misajaks oli kohale ilmunud 16 linnawolinikku. Koosoleku awas linnapää Wilms, kes tegi ettepaneku täiendada päewakorda weel kahe punktiga, nimelt walimistega linna haridusnõukogusse ning linna algkoolide hoolekogudesse. Nimetatud ettepanek wõeti wastu.

Esimeses päewakorrapunktis esines linnawalitsus wolikogule ettepanekuga müüa eramaanduseks

Linnade maaga warustamise seaduse alusel Wiljandi linnale üle tulnud ja linna nimele kinnistatud maast plaanistatud ehituskrundi hinnaga, mis wastu wõetud linnawolikogu poolt 26. okt. 1938. a. ja kinnitatud wabariigi walitsuse poolt 11. mail 1939. a. Theodor Koortile Künni tn. 14, kwaraal 70 krunt 8, suurusega 1610 ruutmeetrit ja Paiwel Torbinile Prantsuse tn. 7, kwartaal 41 krunt 7, suurusega 1840 ruutmeetrit. Mõlemad nimetatud ettepanekud wõeti wolikogu poolt wastu ühel häälel.

Edasi linnapää tähendas, et 22. weebruaril k. a. linnawolikogu poolt wastu wõetud

matmispaikade maksumäärad Wilajndi linnas asuwatel kalmistutel on fiseministeeriumi poolt jäetud kinnitamata

ning tagasi saadetud, kuna seejuures polnud ära märgitud tasuta matmispaigad, mis wastawate eeskirjade järele peawad olema kõikidel kalmistutel. Linnapää märkis et tasuta matmispaikade asjus polnud linnawolikogul 22. weebr. kasutada andmeid kogudustelt, mispärast asi wõis jääda kahe silma wahele. Nüüd on wastawad andmed hangitud ning nende põhjal on Pauluse koguduse kalmistul Riia ja Waksali tänawate nurgal, sama koguduse kalmistul Pärnu maantee ääres ning apostliku õigeusu koguduse kalmistul Riia tee ääres reahaud tasuta, kuna Jaani koguduse kalmistul Waksali tänawa ääres pole tasuta matmispaiku waid need asuwad wäljaspool linna piire Wiiratsi kalmistul.

Linnapää tegi ettepaneku parandada wastawalt linnawolikogu poolt weebruaris wastu wõetud maksumäärasid. Wolikogu wõttis ettepaneku wastu ühel häälel.

Kinniswaramaksu wastulauseid tuli wolikogus arutusele 6

mis esitati Marie Tamme, Marie Moori, Ernst Rulli, Gustaw Seene, Friedrich Werncke ja Eduard Aarelaidi poolt. Igat üksikut wastulauset arutas wolikogu eraldi, kusjuures need kõik jäeti tagasjärjeta. Oma wastulause juures wõttis lnw. Seen pikemalt sõna, kus leidis, et Wiljandi linna kinniswaramaksu määramise juhtmed ei ole mõnes osas loomulikud ja neid tuleks muuta. Sedasama arwas ka lnw. Wares. E. Wiilup lausus, et wastawad juhtmed on wastu wõetud ühe eelmise wolikogu poolt, kuhu kuulus ka Seen ning seepärast siin on tegemist kaudselt Seene enese töö wiljaga. Lõpetas Wiilup oma sõnawõtu lausega: „Kuid et need juhendid siiski riiwawad linnawolinikke, kes on ühtlasi ka kinniswaraomanikud, siis tuleks neid kindlasti muuta.“

Autojuhid J. Midri, A. Orr ja K. Tauts olid esitanud ühise palwe, et neile

lubataks weel üheks aastaks wäikfete taksoautode kasutamist.

Linnawalitsus esitas ettepaneku, et palwe jäetaks tagasjärjeta, kuna sama küsimus on juba ühel koosolekul eitawalt otsustatud. Linnawolikogu asus samale seisukohale ning palwe jäeti tagasjärjeta.

Märt Schüts on sõlminud lepingu oma poja Jaan Siimuga, et poja nimele üle antaks riikliku ja kogukondliku ehituslaenuga püstitatud maja, mis asetseb Waksali tn. 21. Selles otsustas linnawolikogu anda oma nõusoleku.

Antasu pika teenistuse eest.

Edasi tehti linnawalitsuselt ettepanek, et linna wiinapoodide juhatajale Jaan Hennole, raekoja telefoni keskjaama ametnikule Anna Elblaosele ja lastekodu teenijale Anna Raagile, kes kõik on olnud linna teenistuses 20 aastat ühtejärgi, saaks määratud rahalist antasu — Hennole kuupalga suuruses, 95 kr. ja kahele teisele kumbkile 60 kr. Salajasel hääletamisel otsustati antasu määrata ettepandud suuruses.

Linna haridusnõukogusse linnawolikogu esindajatena walitti A. Kiwiräht ja M. Roots, linna 1. algkooli hoolekogusse Pelt (endine) ja linnawolinikud pr. Rist ja Merits, 2. algkooli hoolekogusse J. Lepik ja Haasit (endised), 3. algkooli hoolekogusse K. Saks (endine) ja linnawolinik A. Suurkask.

Läbirääkimiste all wõttis sõna linnapää A. Wilms, kes ütles, et

linna 1939/40. a. aruanne walmis laupäewaks

ja et järgmise wolikogu koosoleku wõiks ära pidada juba 21. juunil, mille päewakorras oleks selle aruande kinnitamine, autobusteliinide ümberkorraldamise küsimus, üks sundmäärus jne. Wolikoguliikmed arwasid aga arwamist, et aeg jääb liiga kitsaks ning et wolikogu koosolek wõiks toimuda päraft Wõidupüha.

Läbirääkimiste korras wõttis sõna lnw. Merits, kes ütles, et

haigla kirurgi küsimus tuleks juba ükskord lahendada.

Ta lisas, et kirurgi tegewus ongi selle põhjustajaks, et linn haiglale juurde maksab.

Lnw. Wiilup samas asjas sõna wõttes ütles, et haigla kirurg dr. A. Rosenfeldt on saanud omamoodi kuulsaks üle mitme maakonna. Asi olewat sinnamaale arenenud, et haiged hakkawad juba haiglast põgenema. Wiilup esitas soowiavaldutse, et kirurg saaks ametist wabastatud. Linnawolinik Talts oli aga hoopis wastupidisel arwamisel ja ütles, et ei leiduwat ühtegi inimest, kes kirurgile wõiks midagi ette heita. Just dr. Rosenfeldti kauaaegse tegewuse läbi haiglas

Wiljandi linna haigla olewat tuntud üle-euroopalises ulatuses

ning Rosenfeldti kui kirurgi töö hindawat kogu tsiwiliseeritud maailm. Jseasi on tasuküsimuse korraldamine, kui seda tarwis on. Samas asjas wõtawad weel sõna lnw. Kiwiräht, Werncke ja Wiilup. Kiwiräht ütles, et siin ei ole õiget kirurgi töö kiita ega leita, ent küsimus tuleb linna huwides lahendada. Werncke arwas, et lnw. Merits, kui haigekassa juhatuse liige teab wäga hästi, mis tööliskonnas kirurgile ette heidetakse. Wiilup kinnitas oma endiseid wäiteid. Lõpuks tähendas linnapää A. Wilms, et küsimus on selgitamisel ja et linnawalitsus selles asjas püüab arwestada wolikogus awaldatud soowe.

Edasi puudutati läbirääkimiste korras weel woorimeeste maaküsimusi ja aedade ning plankude korrastamise küsimusi. Linnapää teatas, et neidki küsimusi kawatsetakse lahendada. Koosolek lõppes kell 10.

Ins. V. Kaik linna ehitusinspektori kohustetäitjaks

Teedeministri otsusega on Wiljandi linnainsener W. Kaik kinnitatud linna ehitusinspektori kohustetäitjaks. Seega on linnainseneri ülesandeks ka ehitusjärelewalwe teostamine.

Turult ei saa enam osta kanu!

Wiimasel ajal on jälle läinud eraforraliselt hoogu turult ülesostmine. Eriti näiwad ülesostjad huwitatud olewat kanadest. Juba warahommikust pääle kortwidega turunaised piirawad igat wankrit, millel arwatakse olewat kanu wõi teisi sulgloomi ja tawaliselt tehakjegi maamehe wankril „puhas töö“. Ülesostjad ei piirdu mitte ükfinda turuga, waid nad lähewad maalt turgutulewatele wankritele wastu teedele. Nii wäidawad linna perenaised üksmeelselt, et wiimasel ajal turult üldse enam kanu osta ei saa, wõi siis paremal juhul tuleb arwestada nende kehwemate sulgloomadega, mis ülesostjatelt järele jäänud.

Kuna ülesostmine turult teatawa kellaajani on keelatud, siis peaks järelewalwewõimud küll katsuma siin midagi ette wõtta, et tõkestada masfilist ülesostmist. Turuline.

Vargad keldris

Wiljandis, Pikk tn. 23 elutsew Oswald Luhari teatas kriminaalpolitseile, et mõni aeg tagasi on tema keldrist ära warastatud mitmesuguseid napse, liköre ja aedwilja kokku 45,80 kr. wäärtuses.

Kuidas Viljandi pühitseb võidupüha

Organisatsioonide pidulik rongikäik, langenute mälestamine, vabaõhuaktus Kaevumäel ja tulepidu 2. Kirsimäel.

Eile õhtul pidas Wiljandi linna 7. wõidupüha pühitsemist korraldaw komitee oma koosolekut kaitseliidu malewa staabi ruumes. Koosolekul arutati läbi ja wõeti wastu 7. wõidupüha pühitsemise kawa. Selle järele pühitsetakse ka tänawu wõidupüha üldiselt eelmiste aastate eeskujul.

Wõidupüha pidustused algawad juba 23. juuni warahommikul. Kell 6 hommikul heisatakse rahwuslipud kõikidele hoonetele. Kell 8 toimub äratusmäng orkestritelt malewa staabihoone rõdult ja pritsimaja tornift. Kell 9—9.30 on ette nähtud wabariigi presidendi raadiokõne ühiskuulamine Tafuja puiesteel. Kell 10—12 toimuwad jumalateenistused kirikutes. Kell 14.30 — wabariigi presidendi wõidutule ja läkitufe pidulik wastuwõtt Wabadusplatfil ja laialisaatmine maakonda.

Õhtul kell 19.30 kogunewad organisatfioonid rongikäiguks Wiljandi gümnaasiumi parki, kuft kell 20 algab rongikäik Waabusfeplatfile. Wabadusplatfil riwistuwad rongikäigust osawõtjad Wabadusfõjas langenute mälestusfamba ette ja mälestusfambale asetatakse pärg Wiljandi linnapää poolt. Kell 20.40 — kuni 21.30 on Kaewumäel wabaõhuaktus. Aktuse kawas on orkestrimuusikat, kõneb, langenute mälestamine, ühislaule ja koorilaule Wiljandi ühendatud kooridelt.

Päraft aktuft algusega kell 21.45 on 2. Kirsimäel tulepidu, mille kawas: tulekõne, ühislaule, rahwatantse, deklamatsioone, koorilaule, orkestriettekandeid, ringmänge ja tants munuska saatel. Pääle selle on ette nähtud weel tulewärk. Tulewanemana toimib Anton Suurkask. Osawõtt kõikidest pidustustest on tasuta.

Noorte osas on koostatud erikawa. Nimelt kogunewad noored — kodutütred, gaidid, noorkotkad ja skaudid 23. juuni hommikul kell 8 rongikäiguks raekoja juure, kuft siirdutakse Wabadusfeplatfile. Sääl toimub pärjapanek langenute mälestusfambale. Edasi minnakse kapten Irwe mälestusfamba juure, kuhu samuti asetatakse pärg. Noorte rongikäik siirdub ka Wabadusfõjas langenute kalmistule, kus asetatakse lilli langenute haudadele. Tagasi raekoja juure tullakse samuti rongikäigus. Õhtul ühtub noorte kawa üldise pidustuste kawaga. Wõidutule pidulikuks wastuwõtmiseks 2. Kirsimäel moodustatakse noortefpaleerid. Halwa ilma korral wõtawad noorteorganisatfioonid osa ainult aktusest „Koidu“ saalis.

Erikawa on koostatud ka halwa ilma puhuks. Nimelt jääb wihmase ilma korral rongikäik ära, kuna pärja Wabadusfõjas langenute mälestusfambale asetawad organisatfioonide esindajad. Wõidupüha aktus toimuks sel juhul „Koidu“ saalis. Samuti jääks ära ka tulepidu.

Mudellendurid saabuvad täna

Pühapäeval Viljandi lennuväljal mudellennu võistlused kolmes klassis

Täna saabuwad Wiljandisse Eesti Aeroklubi Noorteiektsiooni mudellendurid, et wõtta osa laagrist Wiljandi lennuwäljal 14. kuni 22. juunini.

Mudellendureid tuleb kokku 60, neist suurem osa Tallinnast, siis Pärnust, Walgast, Narwast jne., kes wõtawad kõik osa esimesest Eesti meistrewõistlustest mudellennualal, milliste wõistluste korraldamine usaldati Aeroklubi Wiljandi Osakonnale.

Reedene päew tuleb laagri korraldamiseks, sest osa wõistlustest osawõtjaid jäämad telkidesse, kuna osa paigutatakse mujale. Toitlustamine toimub Naiskodukaitse poolt, kuna wõistlused toimuwad päämiselt lennuwäljal. Wõistlused toimuwad kolmes klassis: puri-, kummimootor- ja bensiinimootormudelitega. Auhindadeks on wälja pandud Aeroklubi, äriettewõtete, lennuselts „Ago“ ja teiste poolt rida wääruslikke auhindu, arwult üle 20-ne.

Wõistlused awatakse Wiljandi lennuwäljal pühapäeval 16. juunil kell 12.00, millise sündmuse puhul on Wiljandisse oodata õhukaitseülemat kindral R. Tombergi. Laagri juhiks on major W. Andresen Tallinnaft, kes wiibis kolmapäewal Wiljandis eeltööde tegemiseks. Tema abiks on L. Tammaru Wiljandift. Laagri instruktoriks ja juhiks on R. Maalberg Tallinnaft. Laager kestab kuni 22. juunini, mil selgituwad ka kõik wõitjad. Laagrist osawõtjaile korraldatakse tutwumine linnaga ja auhindade wäljajagamine toimub arwatawasti raamatukogwikus kooswiibimisel.

Kui meri alanes, olid Mary ja koer kadunud . . .

Siin lõppesid Roland Mertensi ülestähendused ja oli juba suur valge, kui ma lehed kõrwale panin.

Harriet Thomsen tuli minu juure.

Kriis on ületatud, ütles ta. Ta terweneb jälle pikkamisi kehaliselt, kuid sellest ei piisa.

— Ma tean, millega ta nüüd end piinab, tähendasin wahele. — Ta süüdistab ennast selles, mis on ainult kujutlus.

Harriet jätkas:

— Meie kõik oleme süüdi, doktor. Tahan teile nüüd jutustada wiimast. Olin parajasti Inglismaal, kui juhtus õnnetus „Mary Stone'iga“. Olin lõpetanud oma reisu ja tahtsin Inglismaalt sõita Bou-Saadasse. Seisin ülal Devoni rannikul ja pidin nägema sureva laeva kohutawat võitlust. Meeskond päästeti, ka Mertens oli kaua meremeeste haiglas. Aga laev võitles. Üksikul raal lipendasid weel kaua purjejäänused.

Tegin kõik, et laeva kaljudelt lahti päästa ja pöördusin isegi admiraliteedi poole. Kuid olime wõimetud. Ilus laev lagunes pikkamisi meres.

Ta waatas mulle suuri silmi.

— Kas teate, et seda kõike ei oleks tulnud, kui oleksin Hongkongis öelnud, et olen Harriet Durham?

Mahomed seisis ukse juures.

— Sidi soowib rääkida Saksa doktoriga, sidi on ärkwel.

Roland Mertens waatas mulle selgete silmadega wastu.

— Halwad päewad on tagaselja, doktor.

— Teie ei peaks niipalju rääkima, kapten! manitsesin teda.

— Ometi, tahan rääkida, pean rääkima. Ma ei tea, mida teile weel jutustama pean.

— Mitte midagi, tunnen teie saatust.

— Hästi. Siis peaksite wastama ühele küsimusele. Tundsin oma pulmareisu ajal, et on olemas wahe generatsioonide wahel. Jõudis minu naine samale tundmisele?

— Tõenäoliselt jah.

— Siis on ta . . .

Astusin ta woodi kõrwale.

— Ei, kapten Mertens, ta ei tahtnud enda elule lõppu teha. Ta ei ole läinud wabasurma. See oli õnnetus.

Kahtlus tema silmis ei tahtnud kustuda.

— Usun, et ta oleks selle tunnetuse wõitnud waremini kui mina. Kuid asi seisab Harrietis.

— Mary ei teadnud midagi maagilisist sidemeist, missugused ühendasid teie ja Harriet Durhami saatusi.

— See on siis tõsi! ütles ta sügawasti hingates. — Aimasin seda juba paari päewa eest ja piinlesin. Olen teinud ülekohut kahele inimesele — Maryle ja Harrietile.

Viimaseid piimaproove

Linnaarsti korraldusel wõeti 11. sk. reas Wiljandi toiduainetekauplustes järjekorraliselt piimaproowe, mis andsid järgmisi tulemusi:

August Lepa kaupluses, Jakobsoni tn. oli piima rasuwaprotsent 3,3; August Jõwesel Eha tn. 6-a 3,2; Liisa Ohakal Jakobsoni tn. 48 — 4,4; Pauline Aasmäel Jakobsoni tn. 52 — 3,8; Salme Poolakal Tartu tn. 88 — 3,6; Liina Lorupil, Tartu tn. 74 — 3,8; Agnes Kaaslal Tartu tn. 87 — 3,4; Reinalti kaupluses Tartu tn. 67 — 3,5; Salme Wainol Tartu an. 45 — 3,7; Juhan Jõwesel Tartu tn. 50 — 3,3 ja Kukepuu kaupluses Tartu tn. 48 — 3,9.

Söögisaalidest Viljandis

Ajakirjanduses on tihti juttu olnud, et Wiljandis puudub korralik söögisaal. Lähemal ajal, kui söögisaal „Küllus“ kolib nutesse suurtesse ruumidesse, siis laheneb see küsimus otsekohe. Nimetatud söögisaal kolib nimelt Tartu t. 9, Joh. Järfi maja teisele korrale, linna apteegi kõrwale.

Söögisaali ruumid koosnewad sääl kolmest suurest saalist ühes ruumika riietusruumiga, mida tarbekorral on weel wõimalik poole wõrra suurendada, kui tarwidus seda nõuab. Ajakohane uus suur kõök wiiunud koka juhatusel wõib ka kõige nõudlikumat publikut täielikult rahuldada.

Jalgratta küljest varastati õhukumm

Olustwere wallа Kipi talu omanik Arnold Kipp teatas politseile, et tema lukustamata kuurist on jalgratta küljest ära warastatud õhukumm ning aidawõti, kogusummas 12 kr. wäärtuses.

Ühiskaubanduse ajaloo koostajad Viljandis

Mõnda aega tagasi moodustati Tartu ülikooli juures ühiskaubanduse ajaloo uurimise toimkond, kes hakkab koostama wastawat ajalugu. See toimkond liigub nüüd mööda Eestit ja tutwub ühistegeliste ettewõtetega. Eile wiibis uurimistoimkond ETK direktori Jaan Põdra ja professorite Krunfi, Poomi ja Ruubeliga eesotsas Wiljandis, kus tutwuti Wiljandi Eesti Põllumeeste Seltsi Kaubanduse osakonnaga, Wiljandi ühispangaga, ETK harukontori ja teiste kohapäälsete ühistegeliste ettewõtetega. Wiljandist sõitis toimkond edasi Kolga-Jaani ja Põltsamaale.

Laidoneri platsi uued roosid elujõulised

Teatawasti kewadel saabus Saksamaalt Wiljandi linnawalitsusele saadetis roose, mis istutati kindral Laidoneri platsile nende roosside asemele, mis langesid ülemöödunud lumetu talwe ohwriks. Nüüd on need taimed juba ajanud wõrsed wälja, kusjuures nii ejimese kui ka teise waliku taimed on ojutunud elujõulisteks. Suurt osa roosidele on teinud wahepäälsed jahedad ning niisked ilmad. Arwatawasti juba kuu päraft hakkawad roosid Laidoneri platsil õitsema.

Perekonnaseisuametnik suvepuhkusele

Linnawalitsus oma kolmapäewasel koosolekul otsustas lubada suwepuhkusele perekonnaseisuametniku O. Härma, arwates 1. juulist kuni 1. augustini. Perekonnaseisuametniku puhkuse ajal täidab perekonnaseisuametniku kohuseid kantseleiametnik Kadak.

Ujujate laager algas

Kolmapäeval peeti laagri avaaktus, kus võtsid sõna Veespordiliidu esimees dir. Kukk ja Viljandi linnapää A. Vilms. — Laagris 63 osavõtjat

Viljandi on loodud spordilinnaks

Üleeile algas Wiljandis pidulitu awaaktusega üleriigiline ujujate treeninglaager, mis kestab kuni 20. juunini ja milleſt wõtab osa ühtekokku 63 sportlaſt. Laagri awaaktus toimus linna 2. algkooli saalis ning selleſt wõtſid osa ka. Eesti Weespordiliidu esimees dir. J. Kukk ja laagri wanem, Wiljandi linnapää A. Wilms. Aktuse awasõna ütles laagrijuht inſ. Jaakſon, mille järele esines lühikese kõnega liidu esimees. Wiimane selgitas kokkuwõetult laagri eesmärke, andes ühtlaſi ülewaate ujumisſpordi olukorraſt Eestis. Ta märkis, et laagri kõige suuremaks eesmärgiks on inſtruktorite kaswatamine, kuna sellele baseerub kogu Eesti ujumisſpordi tulewik. Praegu on üle maa ühtekokku waid 60 ujujat, keda wõiks kaſutada ujumisnädalate ja teiste selliſte üritiſte puhul õpetajatena, ent seleſt on liiga wähe. Oleks tarwis wähemalt 120 selliſt noort, kes suudaks ja tahaks tegutſeda inſtruktoritena. Selles mõttes on käesoleval treeninglaagril wäga suur tähtſus.

Edaſi wõttis sõna linnapää Wilms, kes tervitas kokkutulnuid Wiljandi linnawalitſuſe nimel ning omalt poolt kui laagri wanem. Linnapää awaldas häädmeelt laagripaiga waliku üle ning tähendas, et Wiljandi linn püüab kõik teha, et sellelaadiliſteks üritiſteks oleks ſiin tulewikuſki waba tee. Wiljandi on looduſlikkude tingimuſte ja iſeäraldiſte pooleſt nagu loodud ſpordilinnaks ja seda olukorda tahetakſe koos ſuwitamiswõimaluſte awardamiſega üha paremaks muuta. Wiljandi linna suureks eeſ märgiks on, et ſiia ehitataks kord tuleWikus Eesti ſpordikool. Selleks on tarwis, et Wiljandis oleks eeſtätt ajakohaſed ſpordiwäljakud ja ujumisbaſſeinid. Senini pole waheſt olnud küllalt wõimaluſi nende ehitiſte wiimiſtlemiſeks, ent juba lähematel aaſtatel tahab linnawalitſus püſtitada uue ning ajanõuetele waſtaWa ujumisbaſſeini koos moodſa hüppetorniga. Nende eeltingimuſte juures loodab Wiljandi linnawalitſus, et Wiljandi jääb ka tuleWikus üleriigiliſte ſpordilaagrite aſukohaks, liiategi, kui ſportiw noorus ſeda tungiwalt ſoowib.

Nii dir. Kuke kui linnapää Wilmſi sõnad wõeti waſtu suurte kiiduawaldustega. Aktus lõppes laagrijuhi inſ. Jaakſoni ſeletustega edaſiſe päetwakaiwa üle, milles oli ette nähtud paaritunnine matk linnaga tutwumiſeks ning ſiis eſinene treeningtund baſſeinis. Päris töö algas laagris eile, kestes warahommikuſt kuni hiliſõhtuni. Nagu lagarijuhtide ſeletuſteſt ilmneb, walitſeb ujujate ſeas rõõmus töömeeleolu ja kümme laagripäetwa tahetakſe ära kaſutada wõimaliſult suurte teadmiſte kogumiſeks. Kuna laagri eſimeſel päeWal walitſes juba wõrdlemiſi kena ilm, ſiis loodetakſe, et laagritöös ka ſelles ſuhtes ebameeldiWaid takiſtuſi ei tule.

Olgu tähendatud, et laagriſt oſawõtjate õõbimiskohtadeks on linna 2. algkool ja maleWa ſbaap.

Eesti Aleksandri põllutöökooli juubel

Juubeli eelpäeval, 22. juunil kool sõidab Viljandi ja Paistu kalmistutele mälestama kooli mõtte algatajaid ja esimest kooli juhatajat

Nagu juba waremalt teatatud, toimub Eesti Aleksandri Põllutöökeſkkooli 25-aastaſe tegewuſe juubeli tähiſtamine pühapäeWal, 23. juunil Olustweres, kooli ruumes. Juubeli puhul toimub kooli ruumes ka wastaw pidulik aktus.

Aktuſe awab Eesti Aleksandri Olustwere Põllunduskeſkkooli Hoolekogu eſimees M. Martinſon. Waimulik talitus on õpetaja A. Jürgenſonilt. Waimulikule talituſele järgneb aktuſe kõne, mille peab haridusministeeriumi kutſeoskuſe oſakonna abidirektor J. Kiiwet. Wahepääl kooli õpilaskoor eſitab laule. Kooli 25-aastaſeſt tegewuſeſt annab ülewaate praegune koolijuhataja W. Männik, mille järele eſinewad sõnawõtuga haridusministeeriumi ja maawalitſuſe eſindajad. Pääle terwituſte ettelugemiſt järgneb lõpuſõna koolijuhataja W. Männikult. Aktus lõpeb hümniga. Pärast aktuſt kogunewad oſawõtjad samas ühiſele lõunaſöögile.

Juubeli eelpäeWal, t. o. 22. juunil ſõidab kool Wiljandi kalmiſtule, endiſe koolijuhataja H. Johani kalmule. Wiljandiſſe jõutakſe umbes kella poole 12. paiku ja ſiit ſõidetakſe hiljem edaſi Paiſtu — Eesti Aleksandri kooli mõtte algatajate Jaan Adamſoni, Hain Henno, Peeter Ainſoni ja teiste kalmudele. Paiſtu jõutakſe umbes kella poole 1. paiku.

Olustvere innukad noored

Korrastamisel Jaska järve supelbassein ja järve kaldal asuv spordiväljak. Korraldatakse suurem spordipidu

Eesti maaſpordiſeltſidest on eneſele eriliſe tähelepanu tõmmanud Wiljandimaal Olustwere walla Täätſis aſuw ſpordiſelts „Noorus“, kes omab kaugelt üle 200 liikme ja mis harrastab peagu kõiki tuntumaid ſpordialaſid. Möödunud aastal ehitas ſ.-ſ. „Noorus“ Jaska järwe kaldale korraliku ujumisbaſſeini, walmistas ajanõuetele waſtawa maadlusmati, muretſes tõstekangi ning korraldas ühe waſtutuleliku ja ſpordiſt huwitatud taluniku maaalale maaolude kohta päris korraliku ſpordiwäljaku. Samuti on seltſil eeltöid tehtud ſuuſahüppemäe ehitamiſeks, milline töö tahetakſe läbi wiia wõimaliſult käesoleWa aasta jooſul.

Praegu on ſpordinoored aſunud suure huwi ja armaſtuſega supelbaſſeini korraſtamiſele, mille teine ots talwel sai rituſtud. Samuti seatakſe korda wiltu wajunud hüppetorn. Surema tööna on käſil Jaska järwe põhjapoolſele kaldale astangute ehitamine, kuhu aſetatakſe pingid. Kõik korraſtustööd tahawad noored läbi wiia omal jõul.

Kõigi korraſtuskulude katteks taWatſeb ſ.-ſ. „Noorus“ korraldada 7. juuliſ Jaska järwe kaldal suure ſpordipeo, mille kawas on hüpped, jooſud jne S.-ſ. „Nooruſe energiliſeks eſimeheks on hr. Teder.

„Põllumajandus“ nr. 24

on tänase lehega kaasas kõigile „Põllumajanduse“ tellijaile.

Viljandi kergejõustiklased maavõistluse katsetele

Wiljandi ſ. ſ. „Sakala“ kergejõuſtikuoſakond on otſuſtanud saata 20. ſkp. Tallinnas peetawatele kergejõuſtiku katſewõiſtluſtele, mille põhjal kooſtatakſe Eesti raWuſmeeſkond maawõiſtluſteks Soome ja Leedu waſtu, üle 20 paremа wõiſtlеja. Tallinna ſõidawad H. Koik, H. Artwo, O. Juhanſoo, T. Õunap, J. Kihuoja, E. Kõrboja, H. Holland, E. Roots, S. Saksniit, A. Külm, K. Pikker, J. Kukk, H. Koorits, A. Kiwiſild, E. Lamſon, R. Waklar, G. Gorſhkow, F. Org, H. Taſſa, A. Rosenberg ja weel mõned teiſed. Nimetatud wõiſtlejateſt on raWuſmeeſkonnas eſinenud juba mitmel korral Koik, Artwo, Külm, Juhanſoo ja Pikker. Nagu neil päewil teatawaks ſai, on Wiljandimaa parimateſt wõiſtlejateſt pikamaajooksja R. Kalm kopſukelme põletiku pärast mõneks ajaks riWiſt wälja langenud. Kalm kuulus läinud aastal kolmel korral Eesti raWuſmeeſkonda.

Enne nimetatud wõiſtluſi korraldatakſe aga laupäeWa õhtul, algusega kell 18, Wiljandi ſtaadionil omawaheliſed kontrollwõiſtluſed, mille kawas on 100, 400 ja 5000 m. jooksud, 110 m. tõkkejooks, kolmikhüpe, kõrgushüpe, kuulitõuge, odaheide ja waſaraheide. Pääle ſelle korraldatakſe wõiſtluſed ka real noortealadel.

Teatawasti on juba mõnda aega kestnud Wiljandi ſ. ü. „Sakala“ ja Tallinna „Kalewi“ wahel läbirääkimiſed klubiwõiſtluſte korraldamiſeks. Eſialgſete kawatſuſte kohaſelt pidi eſimene klubiwõiſtlus toimuma juba eelolewal laupäeWal ja pühapäeWal Wiljandis. Ent nüüd selgub, et wõiſtluſtingimuſte suhtes pole õnnestunud saawutada ühtmeelt. „Sakala“ nõuab, et wõiſtluskawas oleks ka 400 m. tõkkejooks, 10.000 m. jooks ja waſaraheide. „Kalew“ teatab, et ta on nende alade kawawatwõtmiſega ainult ſiis nõus, kui wõiſtluſel punkte arWeſtatakſe eſikohalt 5, teiſelt kohalt 3, kolmandalt 2 ja neljandalt 1. Seda punktiarWeſtuſt ei pea „Sakala“ õiglaſeks ja ei leppinud sellega. Nende asjaolude tõttu näitwad wõiſtluſed ära jäätwat.

Rida vargusi linnas ja maal

Wiljandis, Leola tän. 20 elutſew Johan Jaska teatas kriminaalpolitſeile, et ööl wastu 11. juunit on warastatud Raudna wallas Tobra talust ära üks temale kuuluw põrſas, mille wäärtus 20 kr.

Wiljandi wallas, Kruuſamäe talus elutſew Juuli Takiſelt on ööl wastu 6. ſkp. ära warastatud üks naiſterahwa ülikaſk ja üheõ meeſterahwa pükſid, milliſte eſemete koguwäärtus 21 krooni.

Põltſamaa wallas Saare talus elutſew Ewald Roosa kaebas politſeile, et temal on kodunt ära warastatud mitmeſugust traami 14 krooni wäärtuſes.

Pajuſi wallas Kingſepa talus elutſew Herbert Kondas teatas politſeile, et temal on Põltſamaa linnas ära warastatud jalgratas, wäärt 90 krooni.

Põltſamaal elutſew August Sammulil on kuuriſt ära warastatud üks paar saapaid 10 krooni wäärtuſes.

Halliste-Mõisaküla 3:0

Wana hää ſiſſejuurdunud traditſiooni kohaſelt igal aastal kätſuwad omawahel jõudu Halliste ja Mõiſaküla jalgpallurid. Ka seda tänawu. Kui möödunud aastal Mõiſaküla „ülo“ pidi kapituleeruma Halliste „Olümpia“ ees nelja „kuiwaga“, ſiis tänawu Mõiſaküla oli ſootuks teiſes mänguhoos ja wäratwate suhe kujunes ka ſeetõttu ümberpöörduks: 3:0 Mõiſaküla „ülo“ kaſuks.

Sellekordſes Halliste-Mõiſaküla waheliſes jalgpallimängus saawutatud tagajärg ei märgi weel seda, et Halliste jalgpall läheks allamäge, waid ſee tuleb panna wiſt hooaja alguſe arWele. Muide Halliste jalgpall näib olewat üle eſimeſi tõuſupäetwi, mille kutſuſid wälja endiſe ſpordiſelts „Olümpia“ liikwideerimine ja Halliste Noorſooühinguga liitumine, kus ſpordijuhtimine ſattus õige hoolſaiſſe kätteſſe ja aineliſed wõimaluſed paranesid. Koheſelt liitumiſele järgnes meeskonna warustuſe täiendamine ja jalgpallimeeskonna regiſtreerimine Jalgpalli Liidus.

Viljad ootavad vihma ja sooja

Põldhein seisab maaküljes kinni ning niidud ja luhad on alles päris paljad. — Algas sõnnikuvedu. — Rukis hakkab juba looma. — Maakirpude suur hävitustöö naeristel.

Lühikeſe waheaja järele pääle kewadiste külwi- ja istutamistööde lõpetamiſt on maal nüüd alanud jälle kibedad ja kiired tööpäewad. Peagu üldiſelt on juba alustatud sõnniku wäljaweoga kesale, ſest kujunenud tööjaotuſe kohaſelt tahetakſe sõnnik lautabeſt ja tallideſt wälja wedada tingimata enne jaanipäewa ning samaks ajaks tahetakſe lõpetada ka kesakünd. Kuna wihma tänawu on tulnud wõrdlemiſi wähe, ſiis on maapind muutunud wäga kõwaks ja kesakünd ofutub wõrdlemiſi raskets, miſpärast maal praegu oodatakſe pikiſilmi wihma.

Põllumehe palgel füwendab murekortſe ka ſtiani walitſenud muutlik ilmaſtik. Ilmad on ſtiani olnud, mõni ükſik päew wälja arwatud, enamaſti jahedad, tuuliſed ja muutlikud. Ööſiti on elawhõbeda ſeis termomeetris langenud ligilähedale nullile. On aruſaadaw, et waſttärganud ſuwiwiljaoraſed selliſe ilmaſtiku juures ei taha kuigi häſti kaswada. Erakordſelt kaua kestnud jaheda ilmaſtiku tõttu on ſuwiwiljaoraſed praegu üldiſelt wäikeſed ja kiburad. Samuti on wäikeſeks jäänud põldheinad. Wiljandi põllumeeſte konwendi maatulunduskonſulendi H. Kolga arwates, kellega meil ſamas küſimuſes oli wäike mõttewahetus, wõiks põldhein tänawu ſiiski anda korraliku ſaagi, kui weel praegu tuleks wihma ja ilm muutuks ſoojemaks. Teatud ſoojenemiſtendentſi ongi juba märgata ilmaſtikus, kuid selle püſiwuſſe on ſiiski wiſt alles warajane uskuda. Põldhein tuli tänawu kewadel lume alt wälja üldiſelt enamwähem rikkumatult. Külmade, tuuliſte ilmade tõttu on põldheina kaſw nga täiesti kängunud ja hein on n. ö. maa külges kinni. Looduſlikud niidud ja luhad on aga weel päris paljad. Kuna heinategemiſe alguſeni on weel tublisti paar nädalat, ſiis wõiks weel nüüd wihm ja ſoojad ilmad päästa heinaſaagi. Peab aga kohe tähendama, et hoopis paremas olukorras on kultuurniidud, millede heinakaſw on täiesti rahuldaw.

Praeguſele külmale ilmaſtikule on hoopis paremini wastu pidanud taliwiljad, milliſte ſeiſukord Wiljandimaal on üldiſelt rahuldaw. Suurt kahju tgimedele on tänawu kewadel teinud maakirbud, kelle häwitustöö on eriti ſilmatorkaw naeriſte juures. Kurbabeks ja wäljafurnuiks on jäänud ka aiad, Tuulewarjuliſemates ja talwel rohkem lumme mattunud aedades wõib aga tänawugi ükſikutes kohtades näha õitswaid õunapuid. Ka on ſiinſääl furnukſpeetud puieſt wälja ajanud ükſikuid wõrſeid. Põllupidajad on ettewaatuſe mõttes enamaſti puud kaswama jätnud, kuna on wõimalik, et mõni neiſt weel wälja päeb.

Meil oli lühike juttuajamine ühe Wastemõisa põllupidajaga. Kauaaegſe põllupidaja seletuſe järele ei näita wiljade ja heina ſeiſukord praegu kuigi rõõmſat pilti. Eriti wäikeſeks on jäänud ristikhein ja ka timut kõrgematel maadel. Rukis on hakanud juba looma. Kaswult aga on rutkioraſed eelmiſte aastatega wõrreldуna jäänud lühikeſeks. Küll peab aga tähendama, et need rukkioraſed, mis läkſid fügiſel lume alla wõrdlemiſi wäetitena ja hõredatena, on wäga häſti ületalwitunud ja on kewadel kohati wõrſunud üllatawalt tihedaiks. Wana põllumehe arwates tänawu heinategu jääb üldiſelt tawaliſeſt ajaſt tundwalt hiliſemaks, kuna niidu- ja luhaheinad on alles wäga wäikeſed ja tahetakſe oodata nende ſuuremaks kaswamiſt. Idiſelt põllumehe ainſaks lootuſeks jääb ilmade ſoojenemine, mis tooks ühtlaſi kaaſa mõnegi hää ſagariku kaſutawat ja elustawat wihma.

Viljandi rikkalikus taimestikus ja linnuriigis

Viljandi iseloomustavamaiks maastikuvormeks on Viljandi, Valuoja ja Uueveski ürgorud. — Lossimägede iseloomustavamaiks taimedeks kellukesed, siumari ja mitmesugused kuivama a taimed. — Lemmalts tõrjub teised taimed välja.

Kokkuvõtteid ekskursioonijaama matkadelt

Õpetajate ekſkurſioonijaama tegewus kujunes juba alul intenſiiwſeks. Hommikuſt õhtuni käib wilgas murimus ja õppetegewus looduſes eriteadlaſte juhatuſel. Kolmapäeval jõuti lõpule geoloogiliſte ja botaaniliſte alade läbiwõtmiſega, mis puhul eſinesid kokkuwõtetega dr. Wilbaste ja dr. Luha, kes samal päeWal lahkuſid Wiljandiſt. Praegu käib töö endiſe kolme õpperühma aſemel edaſi kahes õpperühmas, milleſt üks tegutſeb maateadusega õp. Lannuſe juhatuſel ja teine rühm ornitoloogiaga õp. Lindi juhatuſel. Laupäetwaks saabub kohale ka muinſuskaitſe inſpektor mag. Laid, kes annab lähemaid ſeletuſi Wiljandi losſiwaremete kohta. Laupäetwa õhtupoolel on ette nähtud wäljaſõit Siniallikule, kus ſamuti tutwuſtatakſe Siniallika muiſtſe linnuſega.

Eſitades kokkuwõtteid ja märkmeid tehtud uurimustööſt ütles dr. Luha, et ſooritatud matkadel Wiljandi lähemas ümbruſes wärskendati esmajoones teadmiſi kiwiliikide alal. Mis puutub kiwiliikide kompleſſidesſe, ſiis pandi matkadel tähele päämiſelt aluspõhja ja pinnakatte paljandeid. Wiljandi ümbruſe looduſt iſeloomuſtab eriti liiwakiwi rohke leidumus. Liiwakiwi ei ole alati kiwikõtwa, waid on paljandeis wõrdlemiſi pude. Sellejuures on liiwakiwile karakteerne põimkihiſtus, milles üksikud kihid on üksteiſeſt läbi põimitud. Pääle põimkihiſtuſe leidub ka rööpkihiſtuſi. Enamuſwalt leidwaſt põimkihiſtuſeſt wõib järeldada, et liiwakiwi on tekkinud woolawate wete tegewuſe tagajärjel, kuſjuures woolusuund on ſageli muutunud. Liiwakiwis eſineb ka tumedamaid, wärwilt wahelduwaid punaſeid, wioletſeid wõi rohekaid ſawikihte. Üldiſelt koosneb liiwakiwiſt kogu Sakala kõrgendik koos waheldуwate ſawikihtidega. Liiwakiwiſt koosnewad samuti Tartumaal ja Wõrumaal jätkutwad kõrgemad kihid. Paleontoloogiliſteſt tunnuſteſt leiti üheſt Wiljandi paljandiſt kalajäänuſeid — kalahambad, mis kuuluwad detwooniajal elanud kilpkaladele. Nende hulgas on wihtuimelised olnud neljajalgſete otſeſeiks eelkäijaiks. Waatamata suurele otſimiſele ei leitud muid paleontoloogiliſi jäänuſeid. Eriti rikkalikult on ſaadud ſelliſeid leide aga Wõrtsjärwe Tartumaa-poolſel kaldal aſuwaſt pankjärkaſust. Selliſed jäänuſed leiduwad enamaſti kontſentreerunult wahekihtide ſorteeritud aineſes. Detwooniajaſtu liiwakiwile on eriti iſeloomuſtaw rohke wilgukiwi ſiſaldawus. Aluspõhja waadeldes wõis weel tähele panna lõheſid, mis läbiwad kõiki kihte ja tähiſtawad teatawaid nihkumiſi liiwakiwis. Sellaſed nihkumiſed on tingitud maakoores alati pingulolewaiſt jõududeſt. Samuti wõib arWeſtada ka jääaegſe jääkatte ſurwet. Kindlaks kujunenud waadete järele on ſiinſed liiwad Skandinaawia mägede kulumiſe produktid, mida woolawad weed on ſiia kannud. Skandinaawia on olnud geoloogilise ajaloo kestel alati alaks, mis on waſtuſtanud meid igaſuguſe kiwimaterjaliga. Skandinaawia on olnud ärakande alaks ja meie maa ſettimisalaks.

Meie pinakatte moodуſtawad ülal ajaw põhimoreen ja ſelle all aſuwad jääweekruuſad ja -liiwad. Moreen on ſortimata materjal, alates teraſuuruſeſt materjaliſt ja ſaWiſt kuni ſuurte rändkiwideni. Sellane kihiſtus kajaſtab jää enda kihiſtuſt, kuſjuures äratwoolutweed kandſid materjale kaaſa juba mannerjää wõrdlemiſi laia ſulawa ääreriba all eriti mõnda praktu, umbes nii nagu ſee toimub lühikeſe ſuwe jookſul ka Gröönimaal. Pääle ſelle leidub pinnakattes ka ſaWi, liiwa ja turbaſt. SaWiſid ſiſaldab ka Wiljandi ſuur ürgorg, eriti järwepõhi, kuſjuures Wiljandi oru ſügawus on olnud algupäraſelt palju ſuurem.

Waldawamateks pinnawormidets Wiljandi lähemas ümbruſes on orud. Suur Wiljandi ürgorg ja selleſſe ſuubuwad Waluoja ja Uueweski orud annawadki Wiljandi maaſtikule karakteriſtiliſu ja weetleWa mitmekeſiduſe. Tekkeloolt on need ürgorud kujunduнud mannerjää ſulawete uuriſtuſiſt. Nagu orgude dimenſioonid näitawad, on ſiin olnud tegemiſt õige wõimſate wooludega. On raſke wastata, kas Wiljandi ürgorud on tekkinud jääajal wõi enne ſeda, ſest tegelikult leidub neli jääaega, milliſte wahel on walitſenud kolm keſtwat, pikemat jäätwaheaega. Neil jäätwaheaegadel on mannerjää taganenud jällegi kaugele Skandinaawia mäeſtikku ning nii on eelwiimaſel jääajal ſiin olnud kaugelt lopſakam taimeſtik kui praegu, kuſjuures wiimane jääaeg on wiinud ära paljud moreenkihid. Nüüdſeil ekſkurſioonel oli wõimalus näha ainult ühte eelmiſteſt jääaegadeſt päritolewat kihti. Lõpetades oma kokkuwõtte, tähendas dr. Luha, et kogutud teadmiſte reljeeffemaiks meeldetuletajaiks on paljandid iſe, mida nähes meenuwad ka nende geoloogiliſed tekkelood.

Kokku wõttes botaaniliſte tähelepanekute tulemuſi tähendas dr. Wilbaste, et mitmekeſiſe maaſtiku tõttu on Wiljandis ka taimeſtik wõrdlemiſi rikkalik. Wiljandi Losſimägedes leidub tüübiliſi ſalulehtmetſi, mille all arenewad päämiſelt warjulembeſed taimed. Omapäraſemaid taimi ſelleſes ühingkonnas on laialehine kelluke, mis armaſtab kaswada eriti ükſikuil mäenõlwakuil. Sellele ühingkonnale on ſamuti iſeloomuſtawad ſiumari ja nõgeslehine kelluke. Ekſkurſioonidel õpiti eriliſema ka laane-, naiſte- ja maarjaſõnajalgu. Neiſt maarjaſõnajalg on wõrdlemiſi haruldane taim, ſamuti eſineb wähe laaneſõnajalga. Kõiki neid taimi õpiti tundma makroſkoobiliſelt ilma mikroſkoobi abita. Siſſetungimuſ tulnukaiſt on mägedes eriti maad wõtnud lemmalts, mis näiteks end. Wiljandi mõiſa talli juures on tõrjunud tagaſi kõik teiſed taimed pääle arakputke. Sellejuures lemmalts toodi alles Eestiſſe umbes 80 aaſtat tagaſi. Matkadel loodusſe pandi tähele ka külmakahjuſtuſi. Lähemalt tutwuneti weel järweäärſe ja järwe weetaimeſtikuga, kuſjuures wõidi tähele panna mitmeſuguſeid taimewööte, olenewalt wee ſügawuſeſt. Kõſti ja Uueweski juures on taimeſtik enamwähem ſarnane taimeſtikule Losſimägedes. Sääl õpiti tundma ka muſtjuurt ja piinajuurt, mida Wiljandi lapſed nimetawad kohwiks, ja meelſasti ſööwad. Uueweskil oli huwitawaks waatluſalaks weel allikmiit, kus leiti wõipätakaid, ütſikuid tarne, eriti rabatarne ja wõrdlemiſi haruldaſi ääriſtarne. Tutwuti ka Waluoja orus leiduwa taimeſtikuga, mis on poolkultuurühing, ſest niitmiſe teel on ſiin inimene ajunud kujundama taimede kaſwamiſt. Haruldaſemaiſt taimedeſt leiti Waluoja äärest maarjaheina ja lõhnheina. Loodusſe ſooritatud matkade puhul pandi üldſe tähele 200 eriliike taimi. Kuna ſamal ajal aga leidub Eestis üldſe 1140—50 eriliiki taimi, ſiis on õpetajail tarwis teha looduſe tundma õppimiſeks weel palju tõhuſat tööd, milleks dr. Wilbaste omalt poolt ſoowis parimat kordamineku.

Meil oli ka lühijutuajamine ornitoloogia ala eriteadlaſe hr. Lindiga, kes samuti rõhutas Wiljandi linnuriigi ſuurt mitmekeſiduſt. Eriti üllatawalt ſuur oli ekſkurſantide poolt aWaſtatud linnupeſade arW. Hr. Lind iſe on ſuurtnud Wiljandi looduſes kindlaks määrata 61 linnuliiki, ja kurſandid ſamal ajal 52 linnuliiki, mis moodуſtab weerandi kõigiſt Eestis leiduwaiſt lindudeſt. Määritletud lindudeſt on eriti märkimiſwäärne karmiinleewike, kelle ala- ja tagakeha on karmiinpunane, milletõttu karmiinleewike on wäga wärwikũllane ja ilus lind. Tawaliſelt elab karmiinleewike Eestis hajuſalt. Wiljandis elab ta aga tihedaſti wiies eripaigas. Haruldaſemaiſt Wiljandis elutſewaiſt lindudeſt wõiks weel mainida wäikeſt kärbſenäppi, kes laulab lihtſalt, aga kõlawalt ja kaugelekoſtwalt. Wäikeſt kärbſenäppi leidub Piirametſas kolmes kohas. Wäga haruldane on ka parkides leiduw wäike lehelinnuke. Alul paljud ekſkurſandid wahetaſid ööbikuga ööbikuköstri ehk käoſulaſe, kes oſawalt imiteerib ööbiku laulu. Weel ſuuremaks imiteerimiskunſtnikuks aga on ſooroolind, kes aimab järele ööbiku, ſuitſupääſukeſe ja raſwatihaſe laulu.

Hävitaja-lennuki meeskond seab end korda võitlusele stardiks.

Uue nimega mustlase vanad vembud

Kriminaalpolitſei tabas ja paigutas wanglaſſe 38-aaſtaſe muſtlasnaiſe Linda-Elſjabeth Lilleoru, endiſe nimega Jndus, kes toime pannud pika rea warguſi. Nii on ſelgunud, et Linda Lilleorg on Põltſamaa linnas Bergmanni, Raukaſe, Räga ja Metſaſaare nimelistelt iſikutelt waraſtanud mitmeſugуſt peſu, mida tema käeſt oſaliſelt kätte ſaadi. Naiſe käeſt ſaadi kätte ka üks lilleline päewatelk, mille omanik pole aga teada.

Paistu täiskogu tuleb kokku

Pühapäeval, 16. juunil algusega kell 1 päeval peetakſe Paiſtu rahwamajas Paiſtu koguduſe täiskogu kooſolek, kus tähtjana punktina ſeiſab päewakorras uue kirikunõukogu walimine järgnewaks wiieks aaſtaks. Paiſtu kogudus eelſeiſwatel kirikuwalimiſtel on ſenini ainuke kogudus, kus kirikunõukogu kandidaate ſuuremal arWul üles ſeatud wäljaſtpoolt kirikunõukogu juhatuſt. Nimelt on wäljaſtpoolt eſitatud 9 kandidaati, kellele käis ſoowituſallkirju andmas 150 iſikut. Wäljaſtpoolt kandideerijate hulgas on rida nimekaid awaliku elu tegelaſi, nagu dr. August Tomſon, dr. Jaan Wares, J. Raudſepp j. t. Kohapäält kuuldub, et walimiſte wastu walitſeb elaw huwi, kuna seniſes kirikunõukogus on tekkinud mõtete lahkuminek ja selleſt tingituna kaks rinnet. Rida nõukogu liikmeid ei poolda-nud end. Kihelkonnakoolimaja ostu ja koguduſele uue, 2500-kr. wõla tegemiſt. Nüüd on ka kirikunõukogu eſimees Ed. Aasnurm teatanud, et tema ei zhireeri koguduſel ſeeſuguſt wõlga.

Naiskodukaitse Pornuse jaoskond kümne-aastane

Pühapäeval, 16. juunil k. a. tähiſtab Naiskodukaitſe Pornuſe jaoskond oma tõhuſat kümneaaſtaſt tegewuſt juubeliga. Nimetatud pidulik päew algab kiriklikus oſas tſeremooniga Halliſte kirikus kell pool 11 enne lõunat, kus naiskodukaitſe liikmed ja koduſõtred annawad pühaliku wandetõotuſe. Eriti kaunilt mõjub wandeandmiſe toiminguga muuſikaline ſaatekawa, milles kaaſtegewad ſoliſtid, naiſkodukaitſe laulukoor ja pasunakoor.

Pidulikule wandeandmiſele Halliſte kirikus järgneb kell 2 p. l. järg Halliſte 6-klaſſiliſe algkooli ruumes pidulik aktuſe näol. Aktuſe oſa ſiſuſtab muuſeas ka kõne Naiskodukaitſe Pornuſe jaoskonna eſinaiſelt pr. Mõttuſelt, ettekanded ſegakoorilt maeſtro Ed. Pärna juhatuſel ja pidulikku muuſikat puhkpilliorkeſtrilt.

Samas waimus ja ſama ülewpidulikus meeleolus jatkub 10. aaſtapäewa pühitſemine koolimajas õhtul ühiſe kooſwiibimiſega pidulauas.

Avatakse 19 uut kruusaauku

Lahedamaid kruusasaamise võimalusi. Teede korrastamise enam rõhku

Kruusaaukude wähesus on alati olnud maal teetegijate nuhtluseks. Ei ole wähesed juhud, kus maamehed-teekohuslased tülitsewad kruusaaukudes kruusahankimise pärast. On olnud küllaltki wõimaluji näha, kuidas kruusaaukudes pikad teekohuslaste sabad ootawad kruusasaamise korda. Pole sarnasel korral ta imestadagi, et teekohustust püüti n. ö. „õrnemalt“ taelast ära saada, wedades teele waewu niipalju kruusa, et see järelwaatajate kontrolli alt läbi läheks. Waewalt siin saabki ettepeiteid teha teekohuslasele, see oli päämiselt just kruusaaukude wähesuse süü.

Maawalitsus wiimaseil aastail on püüdnud järjekindlalt parandada olukorda, awades maakonnas üha enam kruusaauke. Tänawu maawalitsus awas terwe rea uusi kruusaauke, millist wajadust tingis weel asjaolu, et möödunud aastal teedetöörku täiendati rea uute teedega, mille läheduses puudusid kruusaaugud.

Maawalitsus otsustas nüüd awada weel 19 uut kruusaauku järgmistes waldades ja asukohtades:

Kabala — Kabala metskonna Määra wahtkonnas riigimetsa maa-alal, suurusega 6276 rm., Suure-Jaani—Jäletwere—Põhjala 3. klassi tee ehitamiseks-parandamiseks Laksi nr. 280 riigile kuuluwa talu maa-alal, suurus 508 rm. klassiteede ehitamiseks-parandamiseks; Kruusaaugu talu maa-alal, suurus 643,71 rm.; Põltsamaa-Kabala 2. kl. teeehitamiseks-parandamiseks; Rongasaare talu maa-alal, suurus 260 rm., Törwaaugu-Kassi 3. kl. tee ehitamiseks-parandamiseks; Männiksaare talu maaalal, suurus 1826 rm., 2. ja 3. kl. teede ehitamiseks-parandamiseks; Palwesaare talu maaalal, suurus 729,4 rm., Põltsamaa-Kabala 2. kl. tee ehitamiseks-parandamiseks Lepiku talu maaalal, suurus 535,98 rm., Kabala-Meassaare 3. kl. tee ehitamiseks-parandamiseks; Saarmäe talu maa-alal, suurus 759 rm., säälsete teede ehitamiseks-parandamiseks.

Kõo wallas — Robinsaare küla wäikekoht nr. 44 maa-alal, suurus 821,9 rm., Saviaugu-Kobinsaare 3. kl. tee ehituseks-parandamiseks; Laane talu maa-alal, suurus 418 rm., Kolkwere-Maalaste 3. kl. tee ehitamiseks-parandamiseks.

Oluftwere wallas — Hendriku talu maaalal, suurus 1012 rm., Suure-Jaani—Jaska tee ehitamiseks-parandamiseks.

Paistu wallas — Kurwitsa talu maa-alal, suurus 1275 rm., Heimtali-Loodi raudteejaama ja Mõõnaste 3. kl. tee ehituseks-parandamiseks.

Suislepa wallas Peraaru talu maa-alal, suurus 325 rm., klassiteede ehitamiseks-parandamiseks.

Wastemõisa wallas — Liidasaare talu maa-alal, suurus 2050 rm., Suure-Jaani Härma 3 kl. tee ehitamiseks-parandamiseks; Waresе talu maa-alal, suurs 1012 rm., Palitse-Iwaski 3 .kl. ja Wastemõisa-Kõpu 2. kl. tee ehitamiseks parandamiseks; Kõrgesilla talu maaalal, suurus 1764 rm., Suure-Jaani—Olsa 3. kl. tee ehitamiseks-parandamiseks.

Wiljandi wallas — Wästriku talus, suurus 1425 rm., 1. ja 3. kl. teede ehitamiseks-parandamiseks; Mustoja talu maa-alal, suurus 1186,75 rm. 3. kl. teede ehitamiseks-parandamiseks.

Wõisiku wallas — Reinu talu maa-alal, suurus 2043 rm., 3. kl. teede ehitamiseks-parandamiseks.

Pildikesi Põltsamaalt

Põltsamaa suurnumbriks praegu on Suursilla ümberehitamine. Siin liigub rahwast ja siin arutellakse igasuguseid ehitustöödega seoses- ja mitteseosesolewaid asjaolusid. Nii arutellakse, et linnawalitsus olewat sillakaarte taewamistöö andnud mitte artellile tüki- waid tunnitöö alusel ja seetõttu olewat aji palju kallimaks läinud. Teised jälle waidlewad wastu, et sillatöid juhatab ja kontrollib mitu inseneri, küllap need teawad, kuidas see asi linnakassale kasulikum on.

* * *

Suursilla ümberehitusega tuleb ümberkorraldamisele jalalüliklemine Jõgeiva maantee hakul. Nimelt juhatakse jalakäijad elektrijaama hoone nurgast läbi. Ka nende töödega on algus tehtud. Elektrijaamahoone nurk rainiti kogu alumise korra kõrguses maha ja walati raudbetoonpost alla. Kui post juba küllalt kõwa on, siis lõhutakse Sepa juurtseäri, mis asub elektrijaama hoone alumise korra nurkmises ruumis, seinad maha ja rajatakse sel kombel uus liiklemistee.

* * *

K. Pärtsi tänawal turuplatsi kohal käib hoogne sillutise ladumine. Nagu wõib märgata, algab juba säält, s. o. 50 meetri kauguselt tõus sillale, mistõttu tee saab kõrgem turuplatsi pinnast. Sõidutee tõstetakse niiwõrd, et posti kontori ees tuleb ta kõnnitee kõrgusele. Sügawale teepinna alla jäätwad siis Nõgese juurtsuriäri ja kohwik „Kolle“. Kewadine suurwesi ja rasked suwised hoogwihmad asetawad need ärid uputusohtu.

* * *

Mõni aeg tagasi hakkas raadioäri omanik Endel Frey karistama neid, kes wandesõnadega tema äri rüwetama kippusid. Iga wägisõna päält kassseeris ta 5 senti omakaitse sihtkapitali hääks ja nagu wastatwaist sissekandeist näha, annab see üritus üsna tenu sissetulekuid riigikaitse hääks.

Praegu käib Põltsamaal suweleer, kus koguduse õpetaja H. Kuurme ettepanekul leerilapsed nõustusid kontrolli teostamisega oma sõnade üle ja maksawad wabatahtlikult iga tarbetult wäljaöeldud „jumala“ wõi „kurabi“ päält 5 senti waeste hääks. Esimesel päewal oli laekunud waeste hääks kaks ja pool krooni, hiljem wähem, sest karistusraha awaldas oma mõju. Ja nagu leeriõpilased kõnelewad, olewat säärasel asjal tõesti suur kasuatuslik mõju.

Asi on ju kena, kui aga mõned statistikud neid trahwisummasid wägisõnade hulga wälja rehkendamiseks kasutama ei hakkaks. —l.

Enam tähelepanu Põltsamaa lossi välisilmele

Põltsamaa lossi järjekorralised remonttööd algasid

Neil päewil tehti algust Põltsamaa lossi remonteerimise ja restaureerimisetööde jatkamisega endiste aastate eeskujul. Käesolewal suwel tulewad korrastamisele lossi siseõue ja katus. Katus lapitakse ja wärwitakse kohati, kuna see remont on hädatwajalik. Uue katuse saamiseks lähemail aastatel lootusi pole, sest et lossi üldise remonttööde akti alusel läheks uus plekk-katus maksma pleti kallinemise tõttu ligi paar miljonit senti. Lossi siseõue on wäga ripakile ja must, mispärast selle korrastamine ongi nüüd käsile wõetud. Siseõues awatakse ka mõned wõlwistikud, mis hiljem täidetud ja kinni müüritud. Seda soowitas prof. S. Karling.

Siseõue korrastamiseks ja katuse parandamiseks kulutatakse seekord 2000 kr., millest 1500 kr. on saadud toetusena muinsuskaitse summadest, kuna 500 kr. lisab linnawalitsus omalt poolt.

Arwatakse, et käesolewal aastal polewat lossi siseruumide remonteerimiseks ja restaureerimiseks erilist lootust toetusi saada.

Mis puutub lossi üldisesse wälisilmesse, siis on see sellega palju wõitnud, et eelmisel aastal Kirikupargis wõeti maha suuri puid ja lisaks sellele tänawu kewadel puhastati parki ja aeti sisse kõnniteed, millede äärde asetati pingid. Lossi wäline ilme on seetõttu pääsenud enam maksewusele.

Lossi wälise õue korrastamise wäljatwaadete kohta pundiwad esialgu andmed.

Kuostamisel lisaeelarwe. Põltsamaa linnawalitsuse ringkondadest tuuldub, et linnawalitsusel on kuostamisel ja arutusel lisaeelarwe nr. 1, mis kawatsetakse lähemal ajal esitada linnawolikogule wastuwõtmiseks.

Linna ehitustehniline ilme puudulik. Põltsamaa linnas wõib tähele panna palju selliseid maju, milledel puuduwad üldse tänawapoolsed jisefäigud. Samuti on üsna rohkesti elumhooneid, milledel on küll olemas esijisiekäigud ja trepid, kuid mida kunagi isegi juba hoone ehitamisest alates pole kasutatud. Hoonele esitrepid on mädanenud ja korratuses. Selline omapära ei esine mitte ainult linna kõrwalisemates tänawates, waid osaliselt puutub silma isegi kesklinnas.

Põltsamaa linna majade wäline külg wajaks tublisti uuendamist ja korrastamist.

Üleskutse kodukaunistamiseks. Põltsamaa linna kodukaunistamise komitee on pöördunud linna kodanike poole üleskutsega puhastada Wõidu-pühaks elamute ümbrused, koristada ja korrastada majade esised kõnniteed jne. Wastawad üleskutsed on trükitud ja kuulutustulbale wälja pandud.

Rootslased ostsid 11 hobust. Hobuste ostupäewal Rootsile oli Põltsamaale kokku toodud mõnisümmend paremat hobust. Rootslased walisid wälja ja ostsid 11 hobust. Hind kõikus 500—700 kr.

Poisikese 10 korteriwargust. Põltsamaa linnas oli wiimasel ajal üsna mitmes korteris toime pandud wäiksemaid rahawarguśi. Selgus, et warguśed on sooritanud Põltsamaal elutsew Karl Laisaru, 16 a. wana. K. Laisaru on toime pannud üldse 10 korteriwarguśt.

Leedu põllutöölised ei jää peatuma. Põltsamaa põllumeeste konwenti põllutöödele tulnud Leedu poolakad ei taha hästi taludesse püsima jääda. 17-st saabunud põllutöölisest on juba 8, kas tööle mittemineku pärast, ehk jälle omal soowil, lahkunud, nii et paigale on jäänud weel 9 töölist.

Suurfilla kaared betoneeriti. Teedeministeeriumi inspektor Kannelaud wiibis Põltsamaal, et selgitada Suurfilla ümberehitusega seoses olewaid küsimusi. Peeti tarwilikuks sillakaarte tatmist 15 sm paksuse betoonikorraga. Edaspidi tuleksid sillakaarte alumised wõlwistikud tsementeerida wastawa surweaparaadi abil. Silla ümberehitustöid teharse mitte linnawalitsuse, waid teedeministeeriumi summadega. Suurfilla ehitustöödeks on lubatud teedekapitali summadest 10.000 kr.

Nõmawere maanoored istutasid koolimaja krundile puid. Põltsamaa wallas asuwa Nõmawere maanoorteringile tehti wallawalitsuse poolt ülesandeks wõtta Esku algkooli krundile kuuseheki istutamine enda hoolde. Maanoorteringi liikmed istutasidki krundi ümber kuuseheki, saades mainitud ülesandega hästi hakkama.

Kamari silla ehitustööd algasid. Paari päewa eest tehti algust Kamari silla ehitustöödega. Teatawasti tehakse Kamarisse raudbetoon-sild.

Abiellumissoowe. Põltsamaa ew.-luteriusu koguduse perekonnaseisuametniku-waimuliku juures on footi atwaldanud abiellumiseks Põltsamaal elutsew postiametnik Ewald Berg ja äriteenija Erna Põldroos. Peigmees 24 a. wana, pruut 20. Walter Kuusik, sepp ja Alice Taresaar. Peigmees 27. a. w., pruut 17. Martin Kuusik, motorist ja Linda Martinson. Peigmees 24 a. w., pruut 17. Tartu Pauluse 1. koguduses: Tartus elutsew ametnik Henn Nilbe ja Põltsamaal elutsew kooliõpetaja Meeta Ottas. Peigmees 35 a. wana, pruut 32.

Suurem kontsert Suure-Jaani kirikus

Jaanipäewal, 24. juunil s. a. kell ½1 p. l. on Suure-Jaani kirikus suurem waimulik kontsertjumalateenistus.

Kontserdi eeltööd on juba käimas üle 2—3 kuu. Osa wõtawad ühendatud Suure-Jaani kihelkonna koorid üle 100 lauljaga. Kaastegewate solistidena esinewad helikunstnik A. Jonasse — wiiulil ja meie parim orelikunstnik H. Lepnurm, kes möödunud aastal lõpetas Pariisis konsertwatooriumi täienduskursused.

Jutlustab samal kontserdil prl. H. Mirka. See on esimene kord, kus Suure-Jaani kirikus jutlustab naisusuteadlane ...

Dr. K. Kuusk Võisiku jaoskonnaarstiks

Wõisiku jaoskonna terwishoiuarstiks on maawanema otsusega nimetatud dr. Karl Kuusk, arwates tema ametikohuste täitmisele asumisest. Dr. Kuusk on Wiljandimaa mehi, sündinud Tarwastu wallas „Undi“ talus. 1930. aastal lõpetas Wiljandi maagümnaasiumi ja käesolewal kewadel lõpetas Tartu ülikooli arsti kutsega.

Wõisiku jaoskonna-arsti koht wabanes dr. Roosma lahkumisel Wõisikult. Wahepäälse aja täitsid jaoskonna-arsti kohuseid Wõisikus Tänassilma ja Põltsamaa jaoskonna-arstid. Wõisiku jaoskonna arsti kohale asumisega on nüüd Wiljandimaal kõik jaoskonna-arsti kohad täidetud.

Paras aeg on tellida „Sakala“ 15. juunist 1940. a.

Tunnid

Raamatupidamist lahekordse itaalia ja ameerika süsteemi ning saksa ja inglis-prantsuse süsteemi järele kaubandusrehkendust kirjawahetust, kiirkirja ja masinakirja õpetan kiirelt ja põhjalikult igale soowijale üksikult ja gruppides End. kaubandusk. insp. **Artur Lee,** Wiljandi: Kiwi tn. 6, üle Uueturu platsi Nõmme: Männiku tee 22

End. õpilastest on kohtadel: mitmed pangadirektorid, pääraamatupidaj. pankades, suurtes kaubandusl. ja tööstusl. ettewõtetes kassapidajad, korrespondendid ja muud ametnikud omawalitsustes ja ühisteg. ajutistes.

Tööpakkumised ja tööotsimised

Täiskarske lil-liigi **autojuht** soowib kohta. Nõus ise kaasa töötama. Kautsjoniwõimeline. Wõin ka takso pääl olla. Teat. Pilistwere pk. 3, üle Wõhma

Noor neiu soowib **müüjannakohta** Omab tunnistused. Pakkumised palun saata kuni 17. juunini s. a. Tänassilma Walma k.-t. Paugu t. E. Tähe.

Maale wäikesesse majapidamisse tarwis **teenijat-** tüdrukut kuude wiisi. Wõib olla wanem naisterahwas ehk tütarlaps kooliwaheajaks. Palk — kokkuleppel. Kirjad selle lehe talit. „Kerge teenistus“ kuni 20 juunini s.a.

Söögisaal Tartu tän. 10. Pääle põhjalikku remonti on awatud iga päew — hommikul kella 8-st kuni õhtul kella 22-ni. Pääle soojade söökide saada weel alati külma sööki, kohwi, teed, piima. Teenimine kiire. Hobuste ja jalgrataste hoiukohad

Nooremat tütarlast wajatakse **pasfijaks** Küsida s. l. t.

Korteriotsimised ja korteripakkumised

Suwitamiswõimalust Lõuna-Eestis soowitaw suuremas talus, jõe wõi järwe läheduses, kalastamise wõimalusega, otsib 4-liikmel. perekond 1.—15. juuliks. Teat. lähem.: Tallinn, Wabaduswäljak 10 — 2, w. adw. R. Wiederfeldt. Telefon 451-46.

Üürile anda toiduainete- **kaupluse** ruum ühes kõrwalruumidega Edela 9. Läh. teat. Lossi 23. L. Ruut

Remonteeritud soojapidaw kolmetoaline **korter** omaette köögi ja elektriga wälja üürida. Sääsamas ka ühetoaline korter ja lihakarn üürile anda. Karni wõib ka mõneks muuks äriks wõi tööloaks tarwitada. Wiljandis, Waksali 32. Raud.

Lossi t. 15 wälja üürida **suur korter** Kohane ka söögisaaliks. Küsida Pikk 9—2

Suurem **tuba** üürile anda Uueweski tee 8

Müüakse ja ostetakse **Heinamaid** antakse enampakkumisel **rendile** Kõpu w. Upsil pühap., 30. juunil k. a. kell 10 hommikul. Ant.

WILJANDI ÜHISPANK

Wiljandis, Tallinna tän. nr. 3

Telefonid:

Juhatuse 82 Üldine 251

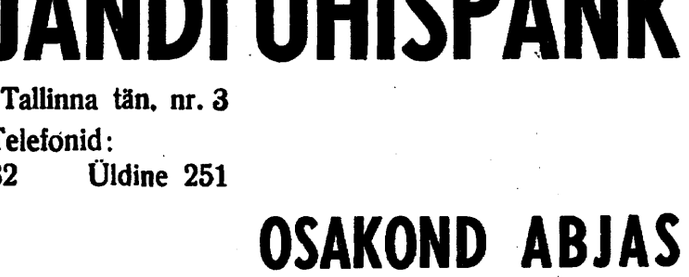
OSAKOND ABJAS

Telefon: Abja 34

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Pank wõtab wastu Eesti Maapanga tähtajal. makse

Panga juures K-S. „OMA“ esindus

Mitte ainult odav — vaid ka hää ja nägus

peab olema iga trükitöö, mida tarvitavad ärimehed, töösturid, pangad, seltsid, ühingud ja ametiasutused ning kõik teised. Odavalt wõib lubada igaüks, kuid hää ja nägus trükitöö valmistatakse Viljandis

SAKALA TRÜKIKOJAS

Lossi t. 26, postkast 32. Telefon 2-31

Soowin osta pruugitud **akordeoni** Teatada ühes firma, suuruse ja hinnaga Kanaküla agent. „Akordeon“.

Müüa hästirautatud kalessiga **pikkwanker** Kindr. Laidoneri plats 3 Põldmets.

Ärilõpetamise pärast **kaup** odawasti müüa. Sääsamas kauplus wähese kaubaga edasi anda Pärnu maantee 25.

Raudna kiwilõõwil häid **korstna- ja ahjukiwe** saada. Telef. Pulatu 5-b Sankowski

Soowin osta **rehepeksumasinat ja traktori atra** On ka müüa korras Ruston lokomobiil 4 P.S. Põ.tsamaa postkast 30

Talu majapidamise lõpetamise tõttu **müüa** niidumasin, adrad ning kõik muud majapidamise tarbed. Nõha Tartu tn. 7 kell 9—12-ni.

Juhuslikult müüa hästihoitud sõidukorras **tõldauto** „Peugeot“, wõimsus 4,5 H.P., sõitnud 21.000 klm Uued kummid. Näha wõib mehaanik Kuressoni juures Suure-Jaanis. Küsida telefon 34 Suure-Jaani.

Müüa noor **hagijas** Wanemad auhinnatud. Küsida Tartu tän. 48 Tõnisson'ilt.

Kaks 3-aastast mära- **hobust** müüa — Paistu walla Kalwre talus

Soowitakse osta pruugitud raud- **lapsewoodit** Pakkumistega pöörduda s.l.t. sõna „Korralik“ all

Ostetakse suuremal arwul kuiwi **kasepuid** Teatada Tartu tn. 9, söögisaal „Külluses“

Müüa: Wiljandist 6 klm. talu, 72 wkm., põllum. 42 wkm. kr. 8.500, wäljamaks kr. 6.000, wõib ka linnamajaga ehk wäiksemo taluga wahetada. Peale selle rohkel arwul weskeid, talusid, maju, äri-, käsitöökohti, ehituskrunte jne. müüa ehk wahetada. Mootorrattaid 98 ja 350 ccm., traktoreid, wiljapeksumasinaid, weoautod 3 ja 5 tonni, sõiduautod 4,5 — 13 H-P-jäudu, saekaater, seimer, aurukatel jne. Müükide registreerimine iga päew Wiljandis, W-k. „Taludmajad“, Jakobsoni t. 25, telef. 415 (Wastu Lasteparki)

Mitmesugust

Koer kadunud walge, kollaste kõrwadega, sileda karwaga. Kaelas nahkrihm. Leidjat palutakse teatada hää tasu eest — Suure-Jaani pk. 1.

Kuputarwitajad! Elan nüüd Tallinna tän. 23 — 4 Kross

Tusti koorejaamas wõtab „Sakala“ ja „Sakala Pühapäewa“ tellimisi wastu h-ra Al. Erm

Tääksis wõtab „Sakala“ ja „Sakala Pühapäewa“ tellimisi ja kuulutusi wastu ning müüb üksiknumbreid Olustwere Tarwit. Ühingu kauplus

Kiriklikud teated

Wiljandi Pauluse kirik.

Pühapäewal, 16. juunil kell 10 jumalateenistus. Õp. A. Soomre Tallinnast. Tallinna Linnamisjoni laulukoor. Laululehed.

Wiljandi Wennaste kogudus, Tallinna tän. 22.

Pühapäewal, 16. juunil kell 5 p. l. tallinlaste külastäigu jumalateenistus. Külalisena jutlustab õp. mag. A. Horn ja tw. Soomre — Tallinnast.

Laulab Tallinna linnamisjoni segakoor. Laululehed. Igal teisipäewal kell 7 õhtul piiblitund. Segakooriharjutused igal kolmapäewal kell 8 õhtul. Samas wõetakse wastu ka uusi lauljaid.

Raadio

Reedel, 14. juunil.

Tallinn, Tartu ja Türi. 7 äratusmäng. Wõimlemine, algajatele. 7.20 õige aeg. Ilmateade. Päewauudised. 7.30 hommikukontsert heliplaatidelt. 8.15 Tallinn ja Türi: Turuteade. Heliplaate. Tartu: Heliplaate. 8.30 hommikupalwus — õp. B. Leib. (Jaani kirikust). 17.45 teated ja reklaam. 18 polka ja mazurka heliplaatidelt. 18.30 Koikalilm ja Karuküpp Lõuna-Eestis (2.). Matkapilte. Koostanud Ewald Paikre. (Noortele). 19 MR orkestri kontsert. Juhatab P. Nigula. 19.45 ülewaade sõjarindelt. 20 triomuusikat Corso-trio. Tartu (—20.20): Wenekeelne teadete saade. 20.30 päewa märkmik. 20.35 eilsest tänaseni. 20.40 päewauudised. 21 õige aeg. Teated. 21.10 saatekawa-westlus. 21.20 „Wigased pruudid“, Eduard Wilde jutustuste järele kuuldemänguks seadnud Sergius Lipp. 22 tantsuõhtu. Jaan Kals (lõõtspill) ja heliplaadid. 22.50 õige aeg. Päewauudised ja sporditeated. 23.05 Tantsides halwad mured! John Pori orkester. Türi: Päewauudised inglise ja saksa keeles.

Laupäewal, 15. juunil.

Tallinn, Tartu ja Türi. 7 äratusmäng. Wõimlemine ,edasijõudnutele. 7.30 õige aeg. Ilmateade. Päewauudised. 7.30 hommikukontsert heliplaatidelt. 8.15 perenaistele. 8.20 turuteated. 8.30 hommikupalwus — õp. B. Ederma. (Jaan Kirikust). 16.45 teated ja reklaam. 17 Balti nädala kontsert. Kaewas eesti, läti ja leedu muusika. Mängib ühendatud sümfooniaorkester. 19 Balti nädala awaaktus. Montaaž kõnedest, tervitustest ja muusikast. 19.50 nädala ringwaade heliplaatidelt. Tartu (20—20.20): Wenekeelne teadete-saade. 20.30 päewa märkmik. 20.35 eilsest tänaseni. 20.40 päewauudised. 21 õige aeg. Teated. 21.10 saatekawa-westlus. 21.20 „Wigased pruudid“, Eduard Wilde jutustuste järele kuuldemänguks seadnud Sergius Lipp. 22 tantsuõhtu. Jaan Kals (lõõtspill) ja heliplaadid. 22.50 õige aeg. Päewauudised ja sporditeated. 23.05 Tantsides halwad mured! John Pori orkester. Türi: Päewauudised inglise ja saksa keeles.

Pühapäewal, 16. juunil.

Tallinn, Türi ja Tartu. 7 äratusmuusika. Heliplaadid. 7.20 kõllumeeste-saade. 8.20 koraale. Heliplaadid. 8.40 õige aeg. Teated. Hommikkontsert. Heliplaadid 9.40 Käsitäes. Saade sõnas ja muusikas. Kõneleb H. Kompus. 10 Tartu ja Türi: Jumalateenistus Maarja kirikust. Õp. A. Wooremaa. Tallinn: Jumalateenistus Peetruse kirikust. Õp. A. Soosaar. 12 kontsert-awamäng. Heliplaadid. 12.50 kõigelt raadabelt. Lehekülgi populaarteaduslikest raalatutest. 13.15—14 lõunamuusika. Heliplaadid. 17.45 teated ja reklaam. 18 Hans Buschi orkester mängib. Heliplaadid. 18.40 Leedu waimne pale — H. Kompus. 19 Külalislaulja Läristi. A. Kaktinsh (bariton). 19.25 „Suwi“, lehekülgi läti kirjaniku Ed. Wirza poeemist „Taewaredel“. Loeb H. Laur. 19.50 kandlelugusid ja laule. L. Salusaar ja heliplaadid. 20.45 päewauudised. 21 õige aeg. Teated. 21.05 eesti helitöid. MR orkester, juh. O. Roots, ja O. Tiideberg (sopran, helipl.) 22 tantsumuusika. 22.50 õige aeg. Päewauudised ja sporditeated. 23.05 Türi: Nädalakroonika prantsuse ja rootsi keeles. 23.20 Türi: Balti rahwaste laule. M. Schneider-Braulland loeb eesti, läti ja leedu kirjanike töid wene, saksa, prantsuse ja inglise keeles.

Surma läbi lahkunud asutajat liiget ja osanikku

Juhan Luts'u

mälestab kurbuses

Wiljandi likööri- ja weinitehaste O-Ü. „Alko“

Ootamatu surma läbi lahkunud meie osaühisuse asutajat- ja juhatuseliiget

Juhan Luts'u

mälestab

O-Ü. „Wõru Tööstus“

---

12. juunil 1940. a. lahkus ootamatu surma läbi kauaaegne lugup. ühingu liige

Juhan Luts

teda mälestab leinas

Wiljandimaa Weskipidajate Ühing

---

13. juunil 1940. a. pika raske haiguse järele lahkus waikselt meie armas ema

Hulda Freimuth

Sünd. 13. märtsil 1886. a.

Muldasängitamine kabelist pühap., 16. juunil s. a. kell 4 p. l. Wiljandi Jaanikoguduse kalmistul

Sügawas leinas omaksed

Waldo Laaman
kutseõig. sõiduõpetaja ja autotehn. lektor
õppe- ja eksamisõidud
Teoreetiline wäljaõpe III ja IV loaliikidele
Teat. Endla tän. 28

METALL- ja KUMMITEMPLITE ning NURGASTAMPIDE
tellimisi wõtab wastu ja müüb
KUUPÄEWATEMPLEID
SAKALA TRUKIKODA
Wiljandis, Lossi tn. 26, telef. 2-31

Tõrwas
müüakse „Sakala“ ja „Sakala Pühapäewa“ üksiknumbreid ja wõetakse kuulutusi ning tellimisi wastu härra H. Ploomi kaupluses.

OSTAN
alati kõrgema päewahinnaga
kulda, hõbedat
kuld- ja hõberaha
L. ABEL
Wiljandis, Lossi 27

Leerikingitusteks
käe-, tasku- ja lauakelli, kuld-, hõbe- ja kristallesemeid
ning teisi sobiwaid kingitusi
H. LUIK Lossi 20, telef. 1-06 **Ostan kulda ja hõbedat**

Kes paneb rõhku häädusele
ostab omale
kingad ja sandaletid
Wiljandi Eesti Põllumeeste Seltsi Kaubanduse Osakonnast
Wiljandis, Tallinna tän. 3, telefonid: 6 ja 3-23
Harukauplused:
Õisus, telefon 8
Tarwastus, telef. Mustla 20
Oiul, telef. Tänassilma 6-1
Kärstnas, telefon 8
Kõpus, telefon 5
sest säälne walik pakub jälle midagi uut ja sobiwat

Juhan Luts'u
ja
Fridolf Ek'i

surma puhul mälestame kadunuid ja awaldame nende lähemaile omakseile sügawaimat kaastunnet

E. Treffner abikaasaga
O. Tamera abikaasaga
Arnold Sepp
Jvar Pöhl
Ernst Tekkel
Ülo Maramaa

Lugupeetud klubiliiget

Juhan Luts'u

leinab

Wiljandi Tennise- ja Weespordi Klubi

Seltsi liiget

Juhan Luts'u

mälestab

Teatriselts „Ugala“

Ettewõtte asutaja matusepäewal 15. juunil

tööstus seisab

O-ü. „Lutsu Weski“
Mulgi tän. 5

Wälketuru 8 **„Rahwaaed“** Wälketuru 8

Laupäewal, 15. juunil s. a. kell 9 õhtul

AWAMINE

Ettekannetega esinewad puhkpilli- ja jazzorkestrid. Einelaud karastawate jookidega ning külmade ja soojade suupistetega wilunud koka juhatusel. Kohw. Tee. Tants puhkpilli- ja jazzorkestr. saatel. Ökonoom

---

Suure-Jaani Wabatahtl. Tuletõrje Ühing
korraldab jaanipäewal, 24. juunil s. a.
ilusal Lembitu-Linnamäel

SUWEPEO

Kawas: Kell 2 p. l. liigub tuletõrje rongikäik orkestri saatel Suure-Jaani Linnamäe kantsile. Linnamäel: Muusikaettekandeid ühingu puhkpillide-orkestrilt. Üldlaulupeo ülekanne waljuhäälduajate läbi. Mitmesuguseid naljaettekandeid ja rahwaõbustusi. Murukeegel, loterii, kilge j. n. e. Jaanituli, raketid ja suurepärane tulewärk. Tants ja rahwamängud — öö läbi. Einelaud õlle, weini ja wiinaga. Sõiduriistadewalwe. Pääsete hinnad harilikud. Juhatus

---

Elan nüüd
Lossi tän. 35, krt. 3
Luik'i apteegi kõrwal
Hambaarst G.-L. Zirilson

L. ABEL Wiljandis, Lossi tän. 27
(Tartu tän. nurgal)

Kohale jõudnud suures walikus moodsaid kwaliteet

Schweitsi tasku- ja käekelli
paremates wabrikutest
Ostan kulda ja hõbedat
kõrgema päewahinnaga

Autobuseühendus
Wiljandi-Kanaküla-Pärnu

liinil algab 16. juunil s. a.

Ühendusepidamine toimub igal pühapäewal kuni 1. septembrini s. a.

Wäljasõit: Wiljandist kell 6.30, Puiatust 6.45, Kõpust 7.05, Kanakülast 7.30, jõuab Pärnu kell 9.15.

Tagasi Pärnust kell 21, jõuab Wiljandi kell 24.

Liinipidaja:
Wiljandi Eesti Põllumeeste Seltsi Kaubanduse Osakond

†

Ootamatu surma läbi lahkus minu armas mees, meie isa ja wanaisa

Juhan Luts

Matmine Wiljandi Maakoguduse kalmistule laupäewal, 15. juunil 1940. a. kell 5 p. l., millest palume sõprade ja tuttawate osawõttu

Leinawad omaksed

Oma hääd wana-peremeest

Juhan Luts'u

mälestawad sügawas leinas

O-ü. „Lutsu Weski“
ametnikud ja töölised

Warakult lahkunud seltsi asutajat, hääd sõpra ja suure innuga kaastöötajat

Juhan Luts'u

mälestawad sügawas leinas

A-S. „Wiljandi Linawabriku“ juhatus ja aktsionärid

Ootamata surma läbi lahkunud lugupeetud aktsionäri

Juhan Luts'u

mälestawad sügawas leinas

A-S. „Wiljandi Linawabriku“ direktor M. Laaman ja ametkond

Vastutav toimetaja JAAN LEPIK Trükitud SAKALA TRÜKIKOJAS, VILJANDIS Väljaandja SAKALA KIRJASTUSÜHING